

ERALASTEAED KÕIGE SUUREM SÕBER

LASTEAIA ÕPPEKAVA

Kuressaare 2026

SISUKORD

1. LASTEASUTUSE LIIK JA ERIPÄRA
1.1 Üldinfo
1.2. Lasteaia eripära
2. LASTEAIA ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE EESMÄRGID
2.1. Õppe- kasvatustegevuse üldeesmärk
3. LASTEAIA ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE PÕHIMÕTTED
4. ÕPIKÄSITUS
5. **5.LASTEAIA ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE KORRALDUS**
5.1. Aastarütm
5.2. Kuu- ja nädalarütm
5.3. Päevarütm
5.4. Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamine
5.5. Pedagoogiline dokumenteerimine
5.6. Lõimitud õppe- ja kasvatustegevus
5.7. Laste algatatud ja projektipõhine õppimine
5.8. Õuesõpe, õppekäigud ja õppimine väljaspool lasteaeda
5.9. Digitehnoloogia kasutamine
6. LASTEAIA ÕPI- JA KASVUKESKKOND
6.1. Õpi- ja kasvukeskkonna kujundamise põhimõtted
6.2. Vaimne keskkond
6.3. Sotsiaalne keskkond
6.4. Füüsiline keskkond
6.5. Õue- ja looduskeskkond
6.7. Digitaalne keskkond
6.8. Kaasav ja lapse vajadustele kohandatav keskkond
7. ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE SISU
7.1. Üldteemade jaotus kuude lõikes
7.2. Üldoskused
7.2.1. Mänguoskused
7.2.2. Tunnetus- ja õpioskused
7.2.3. Sotsiaalsed oskused
7.2.4. Eneseregulatsiooni oskused
7.3.Ainevaldkonnad
7.3.1. valdkond mina ja keskkond
7.3.2. valdkond keel ja kõne
7.3.4. valdkond kunst7.3.5. valdkond muusika
7.3.6. valdkond liikumine
8. LAPSE ARENGU HINDAMISE PÕHIMÕTTED LASTEAIAS.
9. TÖÖ ERIVAJADUSTEGA LASTE ÕPETAMISEL JA KASVATAMISEL
10. KOOSTÖÖ LASTEVANEMATEGA
11. TRADITSIOONILISED PEREÜRITUSED ERALASTEAIAS KÕIGE

SUUREM SÕBER

12. ARENGUVESTLUSED LASTEAIAS

13. LASTEAIA ÕPPEKAVA UUENDAMISE JA TÄIENDAMISE KORD

1. LASTEASUTUSE LIIK JA ERIPÄRA

1.1 Üldinfo

Kuressaare 93816, Uus-Roomassaare 22
Omandivorm: eralasteaed
Rühmade arv: liitrühm

1.2. Lasteaia eripära

1.2.1. Lasteaia avamiseks moodustati **mittetulundusühing** (MTÜ) Eralasteaed Kõige Suurem Sõber asutamislepingu alusel. Lasteaed avas uksed 3. nov. 1997. a. ja töötab edukalt siiamaani.
1.2.2. Lasteaed paikneb vaikses eramajade rajoonis, vanas eestiaegses suvituspiirkonnas, vahetult **linnapargi ja mereranna läheduses**.
Lasteaed asub ühekorruselises renditud majas (95,3m^2), kus ruumid on sisustatud lasteaiale vastava mööbli, õppevahendite ja mänguasjadega.
Lasteaia õueala on kujundatud lastele sobivaks, kus on mitmesugused puidust õueatraktsioonid, 2 mängumaja ja lasteaial on ka oma mahe aiamaa, kus kasvatatakse kartuleid ja muid aedvilju. Samuti on lasteaial mahe viljapuuaed, kus kasvab palju õunapuid ja mitu ploomipuud. Lasteaed on esimene tunnustatud lasteaed Saaremaal, kus toiduks kasutatakse 20-50% mahetoorainet.
Lapsed saavad võimaluse osaleda köögiviljade kasvatamise igas etapis – nad külvavad seemneid/panevad kartulid maha, jälgivad taimede kasvu ja hiljem aitavad ka saaki koristada.
1.2.3. Eralasteaed pakub lasteaias olemise võimalust 18+2 erivanuses lapsele (vanuses 1– 7a.), s.t. **lasteaed töötab liitrühmana**.
Töötajaid on eralasteaias 6: direktor/lasteaia õpetaja, lasteaia õpetaja, muusikaõpetaja, abiõpetaja, kokk/lasteaia õpetaja abi ja lasteaia õpetaja abi.
1.2.4. Eralasteaed Kõige Suurem Sõber sooviks on pakkuda lastele võimalust kasvada ja areneda **kodulaadses keskkonnas**.
Võimaluse selle arenguks annab ühes rühmas käivate erinevate erivanuseliste laste suhtlemine ning täiskasvanute igapäevaste koduste toimingute jälgimine ja nendes ise osalemine.
1.2.5. Eralasteaed tugineb oma õppe- ja kasvatustegevuses pedagoogikale, mis arvestab lapse ealisi iseärasusi ja toetab lapse harmoonilist arengut.
Lasteaed on väga **perede keskne lasteaed**, kus lapsevanematele on loodud võimalused osaleda õppe- ja kasvatusprotsessi kavandamisel ja läbiviimisel. Koostöö lastevanematega põhineb vastastikusel usaldusel ja avatud dialoogil.
Lasteaial on oma kindlad rituaalid (näit. söögisalmid, lõhnatilk), pühadega seotud traditsioonid ja kogupereüritused.
1.2.6. Eralasteaed Kõige Suurem Sõber on ja jääb **omanäoliseks lasteaiaks Kuressaare linna lasteaedade pildis**, erinedes teistest lasteaedadest sellepoolest, et pakub võimalusi ühe pere lastel ja erineva vanusega lastel kasvada üheskoos, annab lastele esimesed töötegemise kogemused, sobib oma väiksuse ja turvalisusega kohanemisraskustega lastele ja päris pisikestele.
Lasteaed peab väga tähtsaks laste lähendamist loodusele. Selle õpetamiseks on

lasteaias õues oma aias küülikud ja kanad ning toas akvaarium kaladega. Samuti käime vähemalt paar korda aastas kogu lasteaiaperega matkadel Kuressaare tervisepargis.

2. LASTEAIA ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE EESMÄRGID

Eralasteaed Kõige Suurem Sõber õppe- ja kasvatustegevus lähtub alushariduse alusväärtustest ja eesmärkidest ning lasteaia missioonist, visioonist, põhiväärtustest ja eripärast.
Õpetamist ja kasvatamist käsitletakse ühtse tervikuna.

2.1. Õppe- kasvatustegevuse **üldeesmärk** on toetada iga lapse mitmekülgset ja järjepidevat ning võimetekohast arengut kodu ja lasteasutuse koostöös. Toetada lapse heaolu ja positiivse minapildi kujunemist ning luua eeldused edukakas toimetulekuks igapäevaelus ja edasisel haridusteel.

Laps on hooliv teiste ja salliv erisuse suhtes.
Laps peab tähtsaks kodu ja rahvuskultuuri.
Laps on aktiivse ja tolerantse ellusuhtumisega, tuleb iseseisvalt ja loovalt toime erinevates elulistes situatsioonides.
Laps omab vajalikke mängu-, õpi- ja sotsiaalseid oskusi toimetulekuks koolikeskkonnas ning igapäevases elus.
Laps oskab ja julgeb läbi kaunite kunstide, mängu ja tegevuste väljendada oma emotsioone, fantaasiat ja tahet ning ideid.
Laps teab ja järgib tervislikke eluviise ning on kehaliselt aktiivne.

3. LASTEAIA ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE PÕHIMÕTTED

Eralasteaed Kõige Suurem Sõber õppe- ja kasvatustegevuse korralduse põhimõtted **tulenevad lasteaia õppe- ja kasvatustegevuse eesmärkidest.**

Õppe- ja kasvatustegevuste kavandamisel ja läbiviimisel lähtutakse lapsest, tema arengust ja heaolust. Laps on aktiivne ja iseseisev osaleja, kelle õppimist toetavad mäng, suhtlemine, liikumine, uurimine, katsetamine, loovtegevus, igapäevatoimingud ja vahetud kogemused.

3.1. Lapsest lähtumine

Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärkide seadmisel ja kavandamisel lähtutakse lapse arengutasemest, võimetest, huvidest, vajadustest ja varasematest kogemustest. Lapse arengut jälgitakse järjepidevalt ning tegevusi kohandatakse vastavalt tema arengule.
3.1.1. Lapse aktiivsus, valikuvõimalused ja omaalgatus
3.1.2. Eduelamuse ja positiivse mina-pildi toetamine
3.1.3. Terviklikkus ja lõiming
Õppe- ja kasvatustegevust ei käsitleta eraldiseisvate õppeainetena. Erinevad valdkonnad, üldoskused, igapäevatoimingud ja lapse kogemused lõimitakse lapse jaoks tähenduslikuks tervikuks.
3.1.4. Õppimine tegutsedes ja kogedes

3.1.5. Paindlikkus
Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamine ja läbiviimine on paindlik.

3.2. Koostöö

Lapse arengut toetavad koostöös õpetajad, abiõpetajad ja teised lasteaia töötajad, tugispetsialistid ning lapse pere.

3.3. Eesti keele, kultuuri ja kultuurilise mitmekesisuse väärtustamine

3.4. Tervise, liikumise ja looduskeskkonna väärtustamine

3.5. Digitehnoloogia eesmärgipärane kasutamine
Digitehnoloogiat kasutatakse eakohaselt, turvaliselt ja eesmärgipäraselt õppe- ja kasvatustegevuse rikastamiseks, loomiseks, uurimiseks ja õppimiseks.

3.6. Lasteaia õppe- ja kasvatustegevus toimub päevakava alusel (vt päevakava).

3.7. Lasteaias omandab laps läbi **õpetaja eeskuju** oma elamustes ja tegudes moraalsed kvaliteedid – pedagoogilised nõuded ei ole suunatud mitte lapsele, vaid õpetajale.

3.8. Lasteaed väärtustab, et **koolieelses eas on mäng lapse põhitegevus**, mis vastab parimal moel tema vajadustele ja toetab isiksuse terviklikku arengut.

3.9. Lasteaia õppe- ja tegevuskorraldus võimaldab iga lapse arengu ja õppimise soodustamiseks õppe- **ja kasvatustegevusi individualiseerida.**

3.10. Lasteaia õppe- ja kasvatustegevusega toetatakse tasakaalustatult **lapse võimete mitmekülgset arengut**, et tegutseda erinevates olukordades erinevatel viisidel.

3.11. Lasteaed lähtub õppe- ja kasvatustegevuses lapse arengust ja edasijõudmisest, lapsevanemate soovidest ja lasteasutuse võimalustest.

4. ÕPIKÄSITUS

4.1. Õppimine on pidev protsess, mille tulemusel toimuvad muutused käitumises, teadmistes, hoiakutes, oskustes jms ning nendevahelistes seostes. Laps õpib matkimise, vaatlemise, uurimise, katsetamise, suhtlemise, mängu, harjutamise jms kaudu.

4.2. Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja läbiviimisel arvestatakse laste eripära: võimeid, kultuurilist tausta, vanust, sugu, tervislikku seisundit jms. Pedagoogid on laste arengu suunajad ning arengut toetava keskkonna loojad.

4.3. Laps on õppe- ja kasvatustegevuses aktiivne osaleja ning tunneb rõõmu tegutsemisest. Last kaasatakse tegevuste kavandamisse, suunatakse tegema valikuid ning tehtut analüüsima.

4.4. Õppe- ja kasvatustegevuses luuakse tingimused, et arendada lapse suutlikkust:

Kavandada oma tegevust, teha valikuid;
Seostada uusi teadmisi varasemate kogemustega;
Kasutada omandatud teadmisi erinevates olukordades ja tegevustes;
Arutleda omandatud teadmiste ja oskuste üle;

Hinnata oma tegevuse tulemuslikkust;

Tunda rõõmu oma ja teiste õnnestumistest ja tulla toime ebaõnnestumistega.

4.5. Õppimise terviklikkus ja lõiming
Lapse õppimine on terviklik. Seetõttu ei käsitleta õppe- ja kasvatustegevuse valdkondi eraldiseisvate õppeainetena, vaid neid lõimitakse mängu, projektide, teemade, igapäevatoimingute, õuesõppe, õppekäikude ja laste algatatud tegevuste kaudu.

5. LASTEAIA ÕPPE- JA KASVATUSTÖÖ KORRALDUS

Õppe- ja kasvatustegevus moodustab terviku ning toimub kogu lapse lasteaias viibimise aja jooksul. Õppimine ei piirdu kavandatud õppetegevustega, vaid toimub igapäevatoimingutes, mängus, suhtlemisel, liikumisel, õues viibides ning kavandatud ja spontaanselt tekkivates tegevustes.
Õppe- ja kasvatustegevuse korraldus on paindlik, lapsest lähtuv, mänguline, lõimitud ja kogemuslik ning võimaldab lapsel olla aktiivne osaleja oma õppimises.

5.1. Aastarütm

5.1.1 Lasteaia Eralasteaed Kõige Suurem Sõber õppe- ja kasvatustöö korraldamisel lähtutakse:

- koolieelse lasteasutuse seadusest
- erakooliseadusest
- koolieelse lasteasutuse riiklikust õppekavast
- lasteaia põhikirjast
- üldõppe põhimõtetest

5.1.2. Lasteaia õppeaasta algab 1. septembril ja kestab 31. augustini.
5.1.3. Aktiivne õppeperiood toimub 1. septembrist 31. maini. Õppetöö vaheajad toimuvad seoses koolivaheaegadega (oktoobri lõpp, dets lõpp - jaan algus, veebruari lõpp, aprilli keskel). Suvekuudel toimub õpitu kordamine ja kinnistamine ning põhirõhk on mängulistel ja laste liikumisaktiivsust toetavatel õuetegevustel.
5.1.4. Lasteaia rühma tegevused toimuvad liitrühmas.
Tegevuste kavandamisel

- pakutakse lastele tegevusi nii sarnase kui erineva koosseisuga gruppides
- arvestatakse laste arengutaseme ja tempoga
- individualiseeritakse ülesandeid, lähtuvalt lapse eripärast
- võimaldatakse noorematel lastel suunduda vabategevusele

5.1.5. Lasteaias õpetaja poolt kavandatud õppe-ja kasvatustegevuste ajaks **jagunevad lapsed 3 alarühma**:

- noorem rühm 1– 3 a.
- keskmine rühm 4 – 5 a.
- koolieelikute rühm 6 – 7 a.

Lapse üleviimine nooremast keskmisesse rühma otsustatakse konkreetse lapse iseloomu, ealisi oskusi ja võimeid arvestades
5.1.6. Lasteaias kasutatakse õppe- ja kasvatustegevuses järgmisi organiseerimisviise:

- kogu liitrühm tegeleb üht liiki tegevusega (näiteks hommikuring)
- kogu liitrühm tegeleb üht liiki tegevusega kuid ülesande raskusaste on vanuseti erinev
- tegevus toimub üheaegselt kahes toas kuid noorematel ja vanematel on see erinev (näiteks voolimine)
- tegevus toimub ainult ühe rühmaga, teised mängivad õpetaja-abi juhendamisel

5.1.7. Planeeritud õppe- ja kasvatustegevustes osaleb korraga 2 õpetajat, kellele lisandub vajadusel veel abiõpetaja.
Lasteaias õppe- ja kasvatustegevuse kavandamine on **paindlik** ja kavandatud nii, et võimaldab vajadusel läbi viia ka improvisatsioonilisi tegevusi.

5.2. Kuu- ja nädalarütm

5.2.1. Eralasteaias Kõige Suurem Sõber on igal nädalal oma rütm– siin on nii õpetaja poolt kavandatud õppe- ja kasvatustegevuste rütm, kui koduste toimetuste rütm ja vabamängude rütm.
5.2.2. Igale nädalapäevale on kavandatud kogu liitrühmale mingi kindel tegevus või toiming, mida toetavad lisategevused, mis on fikseeritud konkreetse nädala plaanis.

ESMASPÄEV
Hommikuring
Keelepäev
Mänguasjapäev

TEISIPÄEV
Hommikuring
Muusika ja tants
Kunstipäev

KOLMAPÄEV
Hommikuring
Ujumine/võimlemine - vaheldumisi üle nädala (keskmine ja koolieelikute rühm)

NELJAPÄEV
Hommikuring
Matemaatika päev
Muusika ja tants

REEDE
Hommikuring
Küpsetamine/meisterdamine

5.2.3. Lasteaia nädala tegevuskavas on kajastatud:
eesmärgid
teema

õppe- ja kasvatustegevuse valdkonnad
tegevuste sisu (vt. nädalaplaan).
5.2.4. Igale alarühmale (noorem, keskmine ja koolieelikute) koostatakse oma nädalaplaan, mis kooskõlastatakse kõigi õpetajate poolt igal reedel, kui parasjagu ei viida läbi projektõpet. Projektõppe ajal nädalaplaani ei koostata, vaid lähtutakse projektist.
5.2.5. Alarühmade nädala plaanide koostamisel jälgitakse, et tegevused haakuks nädala teemaga, toetaksid lapse mitmekülgset arengut, üldoskuste kujundamist ning integreeritud ja mõtestatud teadmiste edastamist.
Lasteaias teatud päevadel kindlaid tegevusi tehes saab nädal oma rütmi ja lapsed sellest kindlustunde. Projektõppe puhul lähtutakse projekti teemast, eesmärkidest ja laste huvist.

5.3. Päevarütm

5.3.1. Õppe- ja kasvatustegevus toetub lasteaia päevakavale, mis määrab laste eale vastava **päevarütmi**, une- ja ärkveloleku aja, kus vahelduvad igapäevatoimingud (söömine, riietumine, pesemine, ruumi korrastamine jm.), laste vabategevused (mäng, loominguline tegevus, liikumine jm.) ning õpetaja kavandatud õppe- ja kasvatustegevused (s.t. planeeritud tegevused)
5.3.2. Varem valitud korrapidaja (vanem rühm) osaleb hommikusöögilaua ja lõunasöögilaua katmisel ja valib enne söömist söögisalmi, mida kõik lapsed koos kätest kinni hoides loevad.
5.3.4. Vahetult enne lõunasööki toimub lõhnatilgaring, n.ö. rahustav rituaal enne sööma minekut, kus korrapidaja laps jaotab aroomiõli tilgakest ja sellega kaasneb lõhnatilga salm.
5.3.5. Planeeritud õppe- ja kasvatustegevused juhatab sisse hommikuring, mille lahutamatuks osaks on:
aastaringi puul õige päeva, kuupäeva, kuu, aastaarvu, aasta-aja ja ilma leidmine.
Erinevate näpu- ja käemängude harjutamine ja hommikuringi teema üle arutamine.
5.3.6. Lapse kasvades ja arenedes väheneb päevakava igapäevatoimingutele kulutatav aeg ning suureneb õpetaja kavandatud õppe-ja kasvatustegevuste osakaal.

Tabel1. Lasteaia tegevus- ja päevakava õppeperioodil

Kellaaeg	Tegevus
7.30 – 9.00	1. Laste saabumine lasteaeda 2. Individuaalne töö lastega • õppe- ja loovmängud • vaba tegevus • info jagamine lastevanematega
9.00 – 9.20	Hommikusöök
9.30 – 9.50	Hommikuring
10.00 – 12.15	1. Lõimitud õppetegevused 2. Õues viibimine • mängud

	• jalutuskäigud • vaatlused • liikumismängud • vaba tegevus
12.30 – 13.00	Lõunasöök
13.00 – 15.00	Puhkeaeg, unejutt
15.00 – 16.00	Individuaalsed tegevused Vaba mäng
16.00 – 16.20	Õhtuoode
16.20 – 18.00	1. Muud tegevused • individuaalne töö lastega 2. Vabad mängud toas või õues • õppe- ja loovmängud 3.Laste kojusaatmine • info jagamine lastevanematega

Õppeperioodil lisaks:
Ujumine (okt. – apr.) Asa SPA-s, alates 4 eluaastast kolmapäeviti kell 10.30
Võimlemine (okt. – apr.) vanem rühm ja koolieelikud võimlevad lasteaia ruumides või õues. Noorem rühm võib liituda, kui nad soovivad.

Tabel2. Lasteaia tegevus- ja päevakava suveperioodil

Kellaaeg	Tegevus
7.30 – 9.00	1. Laste saabumine lasteaeda 2. Individuaalne töö lastega • vaba tegevus • info jagamine lastevanematega
9.00 – 9.20	Hommikusöök
9.30 – 9.50	Hommikuring
10.00 – 12.00	. Õues viibimine • mängud • jalutuskäigud parki või mereäärde • aiatööd
12.00 – 12.15	Suur suvine pesemine
12.30 – 13.00	Lõunasöök õues (vihmase ilma korral sees)
13.00 – 15.00	Puhkeaeg, unejutt
15.00 – 16.00	Rahulikud mängud toas
16.00 – 16.20	Õhtuoode õues (vihmase ilma korral sees)
16.20 – 18.00	1. Mängud 2. Laste kojusaatmine 3. Info jagamine lastevanematega

5.4. Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamine

Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamine lähtub lapsest, alushariduse alusväärtustest, lapse arengutasemest, huvidest ja vajadustest, last ümbritsevast keskkonnast ning lasteaia õppekavast.

Teemade ja tegevuste valikul lähtutakse põhimõttest lähemalt kaugemale ja üksikult üldisemale ning seotakse uus teadmine lapse varasemate kogemustega.

Kavandamisel:

- seatakse laste arengust lähtuvad eesmärgid;
- seostatakse tegevused üldoskuste ja õppe- ja kasvatustegevuse valdkondadega;
- arvestatakse laste huvide, küsimuste, ideede ja ettepanekutega;
- kavandatakse võimalusi mängimiseks, uurimiseks, loomiseks, liikumiseks ja praktiliseks tegutsemiseks;
- võimaldatakse tegutseda individuaalselt, paaris, väikeses grupis ja ühistegevuses;
- arvestatakse õuesõppe, õppekäikude ja teiste õpikeskkondadega;
- jäetakse ruumi spontaanselt tekkivate tegevuste ja teemade arendamiseks.

Kavandamine ei tähenda kõigi tegevuste üksikasjalikku ettemääramist. Õpetaja võib kavandatut muuta ja täiendada, kui laste huvi, vajadused, küsimused või õppimise käigus tekkinud võimalused seda põhjendavad.

5.5. Pedagoogiline dokumenteerimine

Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamine, rakendamine, hindamine ja arendamine põhineb pedagoogilisel dokumenteerimisel.

Pedagoogilise dokumenteerimise eesmärk on muuta nähtavaks lapse ja rühma õppimise protsess ning toetada õpetajat edasise õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel.

Dokumenteerimisel tuuakse asjakohasel viisil esile:

- õppe- ja kasvatustegevuse seos õppekavaga;
- eesmärgid;
- tegevused ja teemakäsitlus;
- laste kogemused ja õppimise protsess;
- laste väljendatud mõtted, seisukohad ja teadmised;
- laste arutlus- ja probleemilahendusoskus;
- eesmärkide saavutamise kokkuvõte;
- tähelepanekud, millest lähtutakse edasise tegevuse kavandamisel.

Pedagoogilise dokumenteerimise vorm ja vahendid võivad olla erinevad. Kasutada võib muu hulgas õpetaja tähelepanekuid ja märkmeid, laste töid ja ütlusi, fotosid, lastega toimunud arutelude jäädvustusi, rühma tegevuste kokkuvõtteid ning digitaalseid dokumenteerimisvahendeid.

5.6. Lõimitud õppe- ja kasvatustegevus

Õppe- ja kasvatustegevus korraldatakse üldõpetuse põhimõttel ning erinevaid valdkondi ja üldoskusi lõimides.

Riiklikus õppekavas käsitletakse kuut valdkonda:

mina ja keskkond, keel ja kõne, matemaatika, kunst, muusika ning liikumine.
Valdkondi ei käsitleta lasteaias eraldiseisvate õppeainetena. Ühes mängus, tegevuses, projektis või igapäevases olukorras võivad kujuneda samaaegselt mitme valdkonna oskused ja üldoskused.
Õpetaja ülesanne on märgata ja teadlikult toetada erinevate oskuste kujunemist terviklikus tegevuses.

5.7. Laste algatatud ja projektipõhine õppimine

Õppe- ja kasvatustegevuses väärtustatakse laste küsimusi, ideid, avastusi ja omaalgatust.
Lapse või laste huvist tekkinud küsimus, probleem või teema võib kujuneda pikemaks uurimiseks või projektiks. Projekti kestus ja tegevused kujunevad vastavalt laste huvile ja õppimise arengule ning võivad hõlmata erinevaid õppevaldkondi, üldoskusi ja õpikeskkondi.
Õpetaja toetab protsessi küsimuste, materjalide, vahendite, keskkonna ja uute võimaluste loomisega, kuid võimaldab lastel osaleda tegevuste kavandamises, lahenduste leidmises ja tulemuste mõtestamises.

5.8. Õuesõpe, õppekäigud ja õppimine väljaspool lasteaeda

Õppe- ja kasvatustegevuses kasutatakse võimaluste kohaselt Roomassaare ja Kuressaare ning Saaremaa

- looduskeskkonda;
- kultuuri- ja ajaloopärandit;
- kogukonna asutusi ja ettevõtteid;
- spordi- ja liikumisvõimalusi;
- kultuuri- ja haridusasutusi;
- teisi lapse õppimist ja maailmapildi avardumist toetavaid keskkondi.

Õppekäik seostatakse õppe- ja kasvatustegevuse eesmärkidega ning võimaluse korral kasutatakse enne ja pärast õppekäiku tegevusi, mis aitavad lapsel kogemust ette valmistada, mõtestada ja kinnistada.
Õuesõpe on lasteaia õppekorralduse loomulik osa ning seda rakendatakse rühmas.

5.9. Digitehnoloogia kasutamine

Digitehnoloogiat kasutatakse eralasteaias eakohaselt, eesmärgipäraselt ja turvaliselt õppe- ja kasvatustegevuse rikastamiseks. Digitehnoloogia kasutamise võimaluse õppe- ja kasvatustegevuse rikastamiseks näeb ette ka riiklik õppekava.

Digivahendeid kasutatakse eelkõige:

- uurimiseks ja teabe leidmiseks;
- loomiseks ja eneseväljenduseks;
- vaatlemiseks ja dokumenteerimiseks;
- probleemide lahendamiseks;

- programmeerimise ja tehnoloogilise mõtlemise algoskuste kujundamiseks;
- õppimise ja ühistegevuse rikastamiseks.

Digitehnoloogia ei asenda lapse vabamängu, liikumist, käelist tegevust, looduses viibimist, vahetuid kogemusi ega suhtlemist teiste laste ja täiskasvanutega.
Lapsi suunatakse kujundama esmast arusaama digivahendite turvalisest, vastutustundlikust ja eesmärgipärasest kasutamisest.

6. ÕPI- JA KASVUKESKKOND

6.1. Õpi- ja kasvukeskkonna kujundamise põhimõtted

Eralasteaia Kõige Suurem Sõber õpi- ja kasvukeskkond on last ümbritseva vaimse, sotsiaalse, füüsilise ja digitaalse keskkonna tervik, milles laps kasvab, areneb, mängib ja õpib.
Keskkonna kujundamisel lähtutakse lapse heaolust, vanusest, arengutasemest, individuaalsetest vajadustest ja huvidest ning õppe- ja kasvatustegevuse eesmärkidest.

Õpi- ja kasvukeskkond:

- on turvaline, hooliv, kaasav ja arengut toetav;
- väärtustab iga lapse individuaalsust ja väärikust;
- toetab lapse positiivset minapilti ja eneseusku;
- võimaldab lapsel olla aktiivne, iseseisev ja algatusvõimeline;
- innustab mängima, uurima, avastama, looma ja liikuma;
- võimaldab teha valikuid ja võtta jõukohast vastutust;
- toetab laste omavahelist suhtlemist ja koostööd;
- arvestab laste erinevate võimete, vajaduste ning keele- ja kultuuritaustaga;
- võimaldab tegutseda nii iseseisvalt, paaris, väikeses grupis kui ka kogu rühmaga;
- laieneb lasteaia ruumidest õuealale, loodusesse, kodukohta ja kogukonda.

Õpi- ja kasvukeskkonda kujundavad õpetajad koostöös laste, abiõpetajate ja teiste lasteaia töötajatega ning vajaduse korral kaasatakse vanemaid. Lapsel võimaldatakse oma eale ja võimetele sobival viisil osaleda keskkonna kujundamises.

6.2. Vaimne keskkond

Vaimse keskkonna keskmes on lapse heaolu, turvatunne, eneseusk, õpi- ja avastamisrõõm ning tunne, et ta on oluline ja väärtustatud.
Lasteaias luuakse õhkkond, kus laps julgeb olla tema ise, väljendada oma mõtteid ja tundeid, küsida, proovida, eksida, uuesti proovida ning abi paluda.
Täiskasvanu:

- märkab ja tunnustab lapse tugevusi, arengut ja pingutust;
- kuulab lapse mõtteid, tundeid ja arvamusi;
- suhtub lapsesse lugupidavalt ja heatahtlikult;
- toetab lapse eneseusku ja positiivset minapilti;
- loob võimalusi eduelamuseks;
- käsitleb eksimist õppimise loomuliku osana;
- julgustab uudishimu, küsimist ja omaalgatust;

- annab lapsele aega mõelda, proovida ja ise lahendusi leida;
- arvestab lapse individuaalse arengutempo ja vajadustega.

Lapsele ei anta hinnangut tema isiksuse põhjal. Tagasiside keskendub lapse tegevusele, pingutusele, arengule ja võimalustele edasi liikuda.

6.3. Sotsiaalne keskkond

Sotsiaalse keskkonna aluseks on hoolivad suhted, vastastikune lugupidamine, koostöö, kaasamine ja kokkulepetest kinnipidamine.
Rühmas kujundatakse koos lastega eakohased ja arusaadavad kokkulepped, mis aitavad kõigil tunda end turvaliselt ning õppida arvestama enda ja teiste vajadustega.
Lastele luuakse võimalusi:

- luua ja hoida sõprussuhteid;
- mängida ja tegutseda koos;
- väljendada oma arvamust ning kuulata teisi;
- teha kokkuleppeid;
- jagada ülesandeid ja vastutust;
- aidata ja toetada üksteist;
- õppida märkama enda ja teiste tundeid;
- lahendada erimeelsusi rahumeelselt;
- kogeda erinevusi inimeste vahel loomuliku ja rikastavana.

Õpetaja on oma käitumise ja suhtlemisega lapsele eeskujuks. Ta aitab lapsel mõista sotsiaalseid olukordi, sõnastada tundeid ja vajadusi ning leida konfliktidele lahendusi, selle asemel et lahendada kõik olukorrad lapse eest.

6.4. Füüsiline keskkond

Füüsiline õpi- ja kasvukeskkond on turvaline, tervist toetav, eakohane, paindlik ja lapse iseseisvat tegutsemist võimaldav.
Rühmaruumi ja teiste kasutatavate keskkondade kujundamisel arvestatakse, et lapsel oleks võimalik:

- vabalt ja turvaliselt liikuda;
- mängida nii üksi kui ka koos teistega;
- valida jõukohaselt tegevusi, materjale ja vahendeid;
- ise vajalikke vahendeid võtta ja pärast tegevust korrastada;
- tegutseda loovalt ja praktiliselt;
- uurida ja katsetada;
- liikuda ja kasutada oma keha;
- vajaduse korral rahuneda, puhata või omaette olla;
- jätkata võimaluse korral pooleliolevat mängu või tegevust.

Materjalid ja vahendid paigutatakse võimaluse korral lapsele nähtavalt ja kättesaadavalt, et toetada tema valikuvõimalusi, iseseisvust ja vastutust.

Keskkonda muudetakse ja täiendatakse vastavalt laste arengule, huvidele, käimasolevatele teemadele ja projektidele. Keskkond ei ole valmis ja muutumatu, vaid kujuneb koos laste õppimisega.

6.5. Õue- ja looduskeskkond

Lasteaed käsitleb õueala, Kuressaare loodust ja lähiümbrust täisväärtusliku õpi- ja kasvukeskkonnana. Õuekeskkond on korraldatud nii, et laps saaks võimalikult palju ise hakkama - õues laps mängib, liigub, uurib, vaatleb, katsetab, loob, suhtleb ja õpib.
Õue- ja looduskeskkonnas toetatakse:

- liikumisaktiivsust ja tervist;
- vabaliikumist;
- looduse märkamist ja tundmaõppimist;
- uurimis- ja probleemilahendusoskusi;
- keskkonnateadlikkust;
- loovust ja kujutlusvõimet;
- iseseisvust ja vastutust;
- koostöö- ja suhtlemisoskusi;
- kodukoha tundmist ja väärtus

Lasteaia fookuses seotakse õuesõpe uurimise, vaatlemise, katsetamise, liikumise ja keskkonnateadlikkusega.

6.6. Digitaalne keskkond

Digitaalne õpi- ja kasvukeskkond on osa lapse tänapäevasest elukeskkonnast.
Eralasteaias kasutatakse digitehnoloogiat eakohaselt, eesmärgipäraselt, mõõdukalt ja turvaliselt.
Digivahendeid kasutatakse eelkõige siis, kui need annavad õppimisele lisaväärtust – võimaldavad midagi uurida, luua, jäädvustada, programmeerida, võrrelda, lahendada või nähtavaks muuta.

Lapsele kujundatakse esmaseid oskusi ja hoiakuid:

- kasutada digivahendit eesmärgipäraselt;
- käsitseda vahendeid heaperemehelikult;
- küsida vajaduse korral täiskasvanult abi;
- mõista lihtsal tasandil privaatsuse ja turvalisuse tähtsust;
- kasutada tehnoloogiat loomiseks ja õppimiseks, mitte üksnes sisu tarbimiseks.

Digitaalne tegevus ei asenda lapse jaoks olulisi vahetuid kogemusi, mängu, liikumist, käelist tegevust, looduses viibimist ega silmast silma suhtlemist.

6.7. Kaasav ja lapse vajadustele kohandatav keskkond

Õpi- ja kasvukeskkonna kujundamisel lähtutakse põhimõttest, et keskkond kohandub võimaluse piires lapse vajadustega, mitte ainult laps keskkonnaga.
Laste erinevusi arengus, võimetes, õppimise viisis, keeles, kultuuritaustas ja toe vajaduses käsitatakse rühma loomuliku mitmekesisusena.
Vajaduse korral kohandatakse:

- tegevuse raskusastet ja kestust;
- juhiseid ja nende esitamise viisi;
- materjale ja vahendeid;
- füüsilist keskkonda;
- lapsele antava toe ulatust;
- tegutsemise tempot;

- individuaalse ja rühmategevuse osakaalu;
- suhtlemist ja visuaalset tuge.

Keskkonna kohandamise eesmärk on võimaldada igal lapsel osaleda, õppida, kogeda kuuluvust ja saavutada võimetekohast edu.

7. LASTEAIA ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE SISU

Eralasteaias Kõige Suurem Sõber lähtutakse projektõppe meetodist. Projektõppe projektide vahel viiakse läbi nädala teemasid.

7.1. Üldteemade jaotus kuude lõikes

Eralasteaed Kõige Suurem Sõber õppe- ja kasvatustegevuses kasutatavate üldteemade jaotus kuude lõikes s.h. lasteaias tähistatavad riiklikud pühad ja rahvakalendri tähtpäevad.

SEPTEMBER
TERE, LASTEAED! Tarkus tarviline vara, õpi hoolega!
LIIKLUS MEIE LINNAS. Silmad olgu ikka ees ja taga.
SÜGIS AIAS JA METSAS. Eks sügisel näe, mis suvi on toonud.
SÜGIS PÕLLUL. Kes põllule annab, see põllult ka saab.
1. sept. teadmistepäev
8. sept. ussimaarjapäev
23. sept. sügisene pööripäev
29. sept. mihklipäev

OKTOOBER
ILMAD SÜGISEL. Sügiseööl on üheksa poega.
LINNUD SÜGISEL. Kured lähvad, kurjad ilmad, haned lähvad, hallad maas, luiged lähvad, lumi taga.
LOOMAD SÜGISEL. Kui karu otsib vara pesa, tuleb vara külm.
SUHTED PEREDES. Lind armastab oma pesakest ja laps oma kodu.
14. okt. kolletamispäev
28. okt. Simunapäev

NOVEMBER
HINGEDE AEG/ MAAILMARUUM. Ei surm küsi kellegi käest luba.
ISAD JA VANAISAD. Käbi ei kuku kännust kaugele.
MARDIPÄEV. Laske mardid tuppa tulla.
AMETID. Ei pole ükski amet nii sant, et meest ei toida.
VANAD TALUTÖÖD. Rege rauta suvel, vankrit talvel.
KADRIPÄEV. Laske sisse kadrisandid.
02.nov. hingedepäev
03. nov. lasteaia sünnipäev
10 nov. mardipäev
nov. teine pühapäev isadepäev
25. nov. kadripäev

DETSEMBER
JÕULUAJA ALGUS. Jõuaks, jõuaks jõulud tulla.
VANAD JÕULUKOMBED. Kui jõulude ajal sajab lund, saab suvel palju marju ja herneid.
ETTEVALMISTUSED JÕULUPEOKS JA PÜHADEKS. Laula, laula suukene.
VANA AASTA LÕPETAMINE. Kui tahad uuel aastal virk olla, pead jõulu- ja uueaasta ööl ärkvel olema.
advendiaeg
13.dets. luutsinapäev
21. dets. toomapäev
21. dets. talvine pööripäev
24. dets. jõululaupäev

JAANUAR
TALVINE METS JA JÕULUAJA LÕPP. Kui pole talve talve ajal, siis pole suid sui ajal.
TALVISED TÖÖD JA LÕBUD. Küll on kena kelguga hangest alla lasta.
LINNUD TALVEL. Linnukene oksa peal, piuksub vaene kurvalt seal.
PÕHJA- JA LÕUNAMAA LOOMAD. Talvel kulli küüned, suvel soe hambad.
06. jaan. kolmekuningapäev
17. jaan. Tõnisepäev ehk taliharjapäev

VEEBRUAR
TÄHTSAD ABIMEHED (POLITSEI, KIIRABI, TULETÕRJE). Hooletus ees, õnnetus taga.
KÜÜNLAPÄEV. Särk all, ihu peal, pea kohal paistab päike.
SÕBER. Hea sõber kaalub enam kui kuld.
MINU KODULINN/ KODUMAA. Oma maa on armas igaühele.
EESTI RAHVALOOMING. Ise tehtud, hästi tehtud.
VASTLAPÄEV. Lähme liugu laskemaie.
02. veebr. küünlapäev
14. veebr. sõbrapäev
24. veebr. Eesti vabariigi aastapäev
vastlapäev

MÄRTS
TÜDRUKUD/ NAISED. Tüdrukust ja hernest ei tohi mudu mööda minnä, kui näpuga ei puutu.
EESTI KEEL- MINU EMAKEEL. Mõtle enne, kui ütled.
TAASKASUTUS, PRÜGI SORTEERIMINE.
MUINASJUTT JA TEATER. Muinasjuttudes juhtub mõndagi.
08. märts naistepäev
14. märts emakeelepäev
20. märts kevade algus
25. märts paastumaarjapäev

27. märts teatripäev

APRILL
LINNURAHVA KEVAD. Kiivitas tuob kindatäie suoja, kuovitas tuob kotitäie, kägu tuob suisõnumid.
LIHAVÕTTED. Väljast valge, seest kollane.
TERVISE NÄDAL. Mure tuleb muidugi, aga tervist ei saa ostagi.
LOOMAD KEVADEL. Hundil on üheksa mehe võim ja ühe mehe ramm, karul aga ühe mehe tarkus ja üheksa mehe ramm.
01. aprill naljapäev
lihavõttepühad
23. aprill jüripäev

MAI
KEVADPÜHA/ KEVADTÖÖD. Kui püüpoeg juba jõuab oska lennata kevadel, siis peab külvinõu ka varna panema.
EMA. Kas ema südant tunned sa.
PUTUKAD. Mesilane tööjõud, sitasõnn teejõud.
METS JA AAS. Kuidas metsa hõikad, nii ta vastu hõikab.
01 mai kevadpüha
01. mai volbripäev
mai teine pühapäev emadepäev
mai viimane reede kevadpiknik

JUUNI
Liivakastimängude aeg ja kasvuhoone eest hoolitsemine.
01. juuni lastekaitsepäev
suvistepühad
21. juuni suvine pööripäev
24. juuni jaanipäev

JUULI
Veega sulistamise ja aiataimede eest hoolitsemise aeg.
02. juuli heinamaarjapäev
25. juuli jaagupipäev

AUGUST
Ravimtaimede korjamise ja muruniitmise aeg.
10. aug. lauritsapäev
15. aug. rukkimaarjapäev

7.2. Üldoskused

Õppe- ja kasvatustegevuste sisu toetub laste üldoskuste ja valdkondade oskuste arengu toetamisele.
Üldoskused on lapse arengut iseloomustavad suutlikkused. Lapse areng võib individuaalselt suuresti varieeruda.
Õppekavas eristatakse nelja üldoskuste rühma: mänguoskused, tunnetus- ja õpioskused, sotsiaalsed oskused ja eneseregulatsiooni oskused.
Üldoskuste kasutusviisid on järgmised:

1) aitavad seada eesmärke
2) on õppe- ja kasvatustegevuste valiku aluseks
3) aitavad hinnata õpisisu eakohasust
4) toetab lapse võimete mitmekülgset arendamist
5) lapse arengu hindamise abivahend

Lapse üldoskuste arengut jälgitakse ja toetatakse tema vanusest, arengutasemest, individuaalsetest vajadustest ja varasematest kogemustest lähtudes.

Mänguoskused	Tunnetus- ja õpioskused	Sotsiaalsed oskused	Eneseregulatsiooni oskused
Mäng on lapse põhitegevus ning oluline õppimise, suhtlemise, eneseväljenduse ja maailma mõtestamise viis.	Tunnetus- ja õpioskused võimaldavad lapsel hankida teavet, mõtestada kogemusi, luua seoseid, lahendada probleeme ning juhtida järk-järgult oma õppimist.	Sotsiaalsed oskused võimaldavad lapsel luua suhteid, suhelda ja tegutseda koos teistega ning arvestada enda ja teiste vajadustega.	Eneseregulatsiooni oskused aitavad lapsel järk-järgult mõista ja juhtida oma emotsioone, käitumist, tähelepanu ja tegevust ning tulla toime erinevate olukordadega.
Oskuste kujunemisel toetatakse lapse võimet: • algatada mängu ja leida mänguideid; • kasutada mängus	Oskuste kujunemisel toetatakse lapse arengut ja võimet: • uudishimu ja huvi ümbritseva maailma vastu;	Oskuste kujunemisel toetatakse lapse võimet: • luua ja hoida suhteid laste ja täiskasvanutega; • algatada	Oskuste kujunemisel toetatakse lapse võimet: • märgata ja nimetada oma tundeid; • väljendada

oma teadmisi, kogemusi ja kujutlusvõimet; • valida ja kasutada mänguvahendeid ning anda esemetele mängulisi tähendusi; • võtta ja arendada erinevaid rolle; • kaasata mängu teisi lapsi ja osaleda ühises mängus; • kokku leppida mängu käigus rollides ja reeglites; • hoida mängu käigus ja seda edasi arendada; • lahendada mängus tekkivaid probleeme ja erimeelsusi; • tunda mängust rõõmu;	• tähelepanu, taju, mälu ja mõtlemise arengut; • oskust vaadelda, uurida, võrrelda, rühmitada ja järjestada; • küsimuste esitamist ja vastuste otsimist; • oletuste tegemist ja nende kontrollimist; • seoste ja põhjus-tagajärg seoste märkamist; • probleemide märkamist ja erinevate lahendusviiside leidmist; • keskendumist ja tegevuse lõpuleviimist; • oskust kasutada varasemaid teadmisi ja kogemusi uues olukorras; • oskust oma tegevust kavandada ja tehtut mõtestada; • püsivust ja valmisolekut pärast ebaõnnestumist	suhtlemist ja osaleda ühistegevuses; • kuulata teist ja väljendada oma mõtteid; • teha koostööd; • jagada vahendeid ja vastutust; • märgata ja arvestada teiste inimeste tunnete ja vajadustega; • mõista erinevaid vaatenurki; • järgida kokkuleppeid ja ühiseid reegleid; • küsida, pakkuda ja vastu võtta abi; • lahendada erimeelsusi rahumeelselt; • käituda erinevates olukordades sobival viisil; • väärtustada inimeste erinevusi;	tundeid ja vajadusi sobival viisil; • märgata teiste inimeste emotsioone; • tulla toime tugevate tunnetega; • rahuneda ja kasutada talle sobivaid rahunemisviise; • oodata ja vajaduse korral oma soove edasi lükata; • kohandada oma käitumist vastavalt olukorrale; • järgida kokkuleppeid; • keskenduda tegevusele; • alustada ja lõpetada jõukohast tegevust; • teha valikuid ja võtta jõukohast vastutust; • hinnata oma võimeid ning küsida vajaduse korral abi; • tulla toime muutuste, ebaõnnestumiste ja uute olukordadega;

	uuesti proovida;		
Täiskasvanu roll Õpetaja loob mänguks aega, ruumi, materjale ja võimalusi, jälgib laste mängu ning toetab selle arengut vastavalt vajadusele. Täiskasvanu sekkub mängu eesmärgipäraselt, säilitades lapse võimaluse olla mängu algataja ja kujundaja. Vabamängul on lasteaia päevakorralduses oluline koht ning lapse süvenenud mängu ei katkestata põhjendamatult.	Täiskasvanu roll lasteaia õpikäsitusest lähtudes ei anta lapsele alati valmis vastuseid. Õpetaja kasutab küsimusi, vihjeid, materjale ja keskkonda, mis suunavad last ise mõtlema, uurima ja lahendusi leidma. Eksimine, katsetamine ja oma lahenduse muutmine on õppimise loomulik osa.	Täiskasvanu roll lasteaia põhiväärtusest KOOSTÖÖ lähtudes luuakse lastele rohkelt võimalusi õppida koos ja üksteiselt. Täiskasvanu ei lahenda kõiki laste omavahelisi probleeme nende eest, vaid aitab lastel õppida oma mõtteid ja vajadusi väljendama, teist osapoolt kuulama ning võimalikke lahendusi leidma.	Täiskasvanu roll Täiskasvanu toetab eneseregulatsiooni arengut eelkõige turvalise suhte, eeskuju, rahuliku juhendamise, tunnete sõnastamise ning lapsele sobivate strateegiate õpetamise kaudu. Lapselt ei eeldata oskust, mida tema arengutase veel ei võimalda. Täiskasvanu ülesanne on aidata lapsel eneseregulatsiooni järk-järgult õppida.

7.2.1. Mänguoskused

Mäng on eelkooliealiste **laste põhitegevus**, mille käigus areneb lapse isiksus tervikuna ning kõik psüühilised funktsioonid ja mis vastab kõige paremini lapse vajadustele. Lapse arengu aluseks ongi mäng.

Mäng on laste iseseisev, vaba ja spontaanne tegevus tegutsemisrõõmu enda pärast. Lapsed mängivad seepärast, et mäng pakub huvi, pinget ja põnevust. Mängija jaoks ei ole tähtis midagi luua vaid olulisim on osalemine mängus, võimalus ette kujutada mitmesuguseid sündmusi ning läbi mängida erinevaid rolle ja olukordi.

Mängides koos teiste lastega, õpib laps arvestama mängukaaslaste soove ja huve ning kooskõlastama oma mänguideid teiste omadega. Samuti õpib laps alluma mängus valitsevatele reeglitele, ühise eesmärgi nimel jõude koondama ja teisi aitama. Mängides arenevad ka lapse kehalised võimed.

Mänguoskus on kõigi üldoskuste ning valdkondade oskuste ja teadmiste arengu alus.

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel laps:

2–4-aastased	4–6-aastased	6–7-aastased

● suudab väikeses grupis mängule keskenduda; ● kasutab mängides loovalt erinevaid vahendeid (mänguasju ja muid esemeid); ● jäljendab ja kordab mängudes varem kogetut; ● sooritab üksteisele järgnevaid lihtsaid mängulisi toiminguid; ● kutsub kaaslasi oma mänguga liituma ja ühineb teiste algatatud mänguga; ● suhtub heatahtlikult kaaslaste mängu; ● suudab järgida lihtsamaid mängureegleid.	● suudab mängule keskenduda; ● kasutab mängudes loovalt erinevaid vahendeid; ● rakendab mängudes loovust, kujutlusvõimet, oma kogemusi, teadmisi ja oskusi; ● näitab mängu käigus üles omaalgatust ja huvi; ● algatab mänge ja arendab mängu sisu; ● täidab mängides endale tuttavaid rolle; ● püüab mängu käigus probleeme lahendada ja jõuda mängukaaslastega kokkuleppele; ● järgib mängureegleid ning oskab tuttavate mängude reegleid teistele selgitada.	● suudab mängule keskenduda; ● kasutab mängudes loovalt erinevaid vahendeid; ● rakendab mängudes loovust, kujutlusvõimet, oma kogemusi, teadmisi ja oskusi; ● näitab mängu käigus üles omaalgatust, huvi ja leidlikkust; ● algatab mänge ja arendab mängu sisu; ● täidab mängudes erinevaid rolle; ● suudab mängu käigus probleeme lahendada ja jõuda mängukaaslastega kokkuleppele; ● järgib mängureegleid ning oskab tuttavate mängude reegleid teistele selgitada.

7.2.2. Tunnetus- ja õpioskused

Tunnetusoskused on oskused tahtlikult juhtida oma taju, tähelepanu, mälu, mõtlemist, emotsioone ja motivatsiooni. Erinevaid tunnetusprotsesse (taju, tähelepanu, mälu, arutlemine) on sageli raske eristada, sest nad toimivad koos.

Õpioskuste all mõistetakse lapse suutlikkust hankida teavet, omandada teadmisi ja oskusi ning uurida ja katsetada. Õpioskused kujunevad tunnetusoskuste arengu alusel. Lapsed õpivad erinevates tegevustes osalemisel. Laps õpib mängu, suhtlemise, matkimise, loomise, vaatlemise, uurimise, mõtestamise, katkestamise, harjutamise jms. kaudu.

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel laps:

2–4-aastased	4–6-aastased	6–7-aastased

● tunneb huvi maailma vastu ja uurib seda erinevate meeltega; ● suudab huvipakkuvale tegevusele vastavalt oma arengutasemele keskenduda; ● mõistab lihtsamat kõnet; ● valdab eneseväljenduseks vajalikku sõnavara; ● väljendab end kõnes teistele arusaadavalt ja osaleb vestluses; ● suudab keskenduda lühikeste lugude jälgimisele; ● leiab võrdluse alusel objektides ühiseid ja erinevaid tunnuseid; ● rühmitab objekte ühe tunnuse alusel; ● suudab järgida lihtsat juhist; ● oskab detailidest lihtsa terviku kokku panna.	● suudab huvipakkuvale tegevusele keskenduda vastavalt oma arengutasemele; ● saab kuuldust aru ja reageerib sellele vastavalt; ● suudab täita igapäevast juhist või korraldust; ● esitab küsimusi, arutleb ja väljendab oma mõtteid; ● suudab keskenduda lugude jälgimisele ning seda taasluua omal viisil; ● rühmitab esemeid ja nähtusi erinevate tunnuste alusel; ● oskab märgata ja saab aru lihtsamatest seostest (hulk, põhjus, tagajärg); ● rakendab olemasolevaid teadmisi, kogemusi ja oskusi erinevates olukordades; ● suudab lahendada lihtsamaid probleeme.	● suudab huvipakkuvale tegevusele keskenduda kuni 30 minutit; ● saab kuuldust aru, reageerib sellele vastavalt ning kasutab arutlevat dialoogi; ● suudab täita kahe-kolmeosalist igapäevast juhist või korraldust; ● esitab küsimusi, arutleb ja oskab oma mõtteid arusaadavalt väljendada; ● rühmitab esemeid ja nähtusi erinevate tunnuste alusel; ● saab aru lihtsamatest seostest (hulk, põhjus, tagajärg), tajub esemeid, sündmusi ja nähtusi tervikuna; ● kasutab õpitut erinevates olukordades ja probleeme lahendades; ● kasutab sobivaid vahendeid ja võtteid probleemi lahenduseks.

7.2.3. Sotsiaalsed oskused

Sotsiaalsete oskuste all mõeldakse lapse oskusi teistega suhelda, tajuda iseennast kui ka partnereid, võtta omaks ühiskonnas üldtunnustatud tavasid ja lähtuda eetilistest tõekspidamistest.

Peamine osa laste sotsiaalsest arengust toimub **suheldes oluliste täiskasvanute ja eakaaslastega.** Need suhted omakorda aga asetsevad laiemas sotsiaalses kontekstis, kultuuris ja ühiskondlikes organisatsioonides. Lasteaed on kodu kõrval teine väga oluline lapse sotsiaalse arengu kujundajana. Lasteaia psühho-sotsiaalne keskkond, mida õpetajad loovad, moodustab raamistiku sellele, kuidas lapsed hakkavad käituma üksteise suhtes ning kuidas areneb lapse arusaamine sellest, mis on lubatud, mis mitte.

Sarnaselt lapsevanemale **tekib lähedane kiindumussuhe ka lasteaiaõpetajaga** ning sel kiindumussuhtel on omad mõjud lapse sotsiaalsele arengule. Lapsed, kellel on oma õpetajaga positiivne suhe, suudavad paremini ära kasutada lasteaias olemas

olevaid õppimisvõimalusi ning luua nii lasteaias kui ka edaspidi positiivsemaid suhteid eakaaslastega.
Kui laps mängib eakaaslastega, siis toimub suhtlemine võrdsega ning laps saab kogemuse, mida tal kuskilt mujalt võimalust saada ei ole. Lapse võime **luua positiivseid suhteid kaaslastega on väga oluline sotsiaalse arengu komponent.**

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel laps:

2–4-aastased	4–6-aastased	6–7-aastased
● oskab ennast ja teisi väliste tunnuste kaudu kirjeldada; ● on huvitatud mängukaaslastest ja püüab nendega arvestada; ● osaleb täiskasvanuga ühistegevustes; ● saab aru lihtsamatest rühma kokkulepetest; ● loob sõprussuhteid lastega, kellega on tihti koos; ● jagab mõnikord asju ka teistega; ● algatab teiste laste ja täiskasvanutega suhtlust; ● püüab väljendada oma vajadusi ja soove; ● püüab mõista õpetaja tagasisidet oma käitumisele ja valib koos täiskasvanuga situatsioonile vastava käitumisviisi.	● püüab mõista teiste inimeste tundeid ja emotsioone ning oskab pakkuda või kutsuda abi; ● mõistab kokkulepete vajalikkust ning püüab kokkuleppeid ning reegleid järgida; ● korrigeerib oma käitumist vastavalt täiskasvanu tagasisidele; ● laps oskab väljendada oma vajadusi ja soove; ● märkab, et inimesed võivad olla erinevad ja mõistab, et see on loomulik; ● osaleb otsustusprotsessides ja mõistab, et tema arvamus on oluline; ● püüab muutustega ja uudsetes olukordades toime tulla vajadusel täiskasvanu abiga.	● tunneb huvi teiste vastu, oskab luua sõprussuhteid ja tahab ning julgeb suhelda; ● püüab mõista teiste inimeste tundeid ning arvestada neid oma käitumises ja vestluses; ● oskab kaaslastega arvestada ja teha koostööd ning osutab ja küsib vajadusel abi; ● teeb vahet sobiva ja ebasobiva käitumise vahel, valib sobiva käitumisviisi vastavalt olukorrale ning mõistab oma käitumise tagajärgi; ● järgib kokkulepitud reegleid ja üldtunnustatud käitumisnorme; ● mõistab, et inimesed võivad olla erinevad; ● osaleb ja teeb ettepanekuid otsustusprotsessides; ● suudab muutustega ja uudsetes olukordades toime tulla vajadusel täiskasvanu juhiseid järgides.

7.2.4. Eneseregulatsiooni oskused
Eneseregulatsiooni/enesekohaste oskuste all mõistetakse lapse suutlikkust eristada ja teadvustada oma oskusi, võimeid ja emotsioone, juhtida oma käitumist (lapse mina-pildi tekkimine, enesehinnang, eneseanalüüsi oskus).
Enesekohaseid oskusi omandatakse järk-järgult, seetõttu on see lapsele ning teda

suunavatele täiskasvanutele aeganõudev, kuid samas järjepidev õpetamise, õppimise ja harjutamise protsess. Oluline on sisendada lapsele järjekindlalt usku oma võimetesse ja ülesannetega toimetulekusse, **toetada tema eneseteadvuse arengut. Eneseteenindamine** eelkoolieas seostub elementaarse hügieeni-, riietumis-, söömis- ja korraharjumuste kujundamise ja kinnistamisega nii kodus kui lasteaias. **Lasteaia päevakava** erinevate momentide juurde kuulub ka eneseteenindamise praktiline harjutamine ja lapsele vajalike iseendaga toimetuleku kogemuste kinnistamine. Tähtis on kujundada lastes positiivne suhtumine söömisesse, lõunauinakusse, riietumisse, hügieeni, mänguasjade koristamisse ja korraharjumustesse.

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel laps:

2–4-aastased	4–6-aastased	6–7-aastased
● tuleb toime vanematest eemalolekuga; ● tuleb toime ühelt tegevuselt teisele üleminekuga; ● suudab lühikest aega soovitut edasi lükata ja oma käitumist pidurdada; ● suudab täiskasvanu toel tulla toime tugevate tunnetega; ● paneb pärast tegevusi täiskasvanu juhendamisel asjad oma kohale; ● on omandanud esmased oskused eneseteenindamises (söömises, riietumises, WC-s käimises).	● püüab oma tundeid ära tunda ning endast ja oma kogemusest lähtuvalt neid kirjeldada ja nimetada; ● algatab ja korraldab mänge ja igapäevategevusi ning viib alustatud tegevused lõpuni; ● püüab pingutust nõudva tööülesande kallal iseseisvalt ja grupis sihipäraselt tegutseda; ● püüab erinevates olukordades sobivalt käituda ning muudab oma käitumist vastavalt täiskasvanu tagasisidele; ● kasutab täiskasvanu suunamisel vaimset tasakaalu ja rahunemist soodustavaid tegevusi; ● saab üldiselt iseseisvalt hakkama eneseteenindamisega ja ta praktiseerib täiskasvanu eeskujul esmaseid tööharjumusi.	● suudab oma emotsioone kirjeldada ning tugevaid emotsioone, nt rõõmu, viha, sobival viisil väljendada; ● kavandab, algatab ja korraldab mänge ja igapäevategevusi ning viib alustatud tegevused lõpuni; ● suudab pingutust nõudva tööülesande kallal iseseisvalt ja grupis sihipäraselt tegutseda; ● oskab erinevates olukordades sobivalt käituda ning muudab oma käitumist vastavalt tagasisidele; ● kasutab vajadusel vaimset tasakaalu ja rahunemist soodustavaid tegevusi; ● saab hakkama eneseteenindamisega ja tal on kujunenud esmased tööharjumused.

7.3. Ainevaldkonnad

Eralasteaia õppe- ja kasvatustegevus on terviklik ja lõimitud. Valdkondi ei käsitleta eraldiseisvate õppeainetena, vaid nende sisu ja oskused seotakse lapse mängu, igapäevatoimingute, huvide, kogemuste, projektide ning ümbritseva keskkonnaga.

Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel lõimitakse järgmisi valdkondi:

1. Mina ja keskkond;
2. Keel ja kõne;
3. Matemaatika;
4. Kunst;
5. Muusika;
6. Liikumine.

Õpetaja ülesanne on luua lapsele tähenduslikke õppimisvõimalusi, milles laps saab mängida, uurida, vaadelda, küsida, katsetada, võrrelda, arvutada, liikuda, suhelda, jutustada, luua ja oma kogemusi mõtestada.

Valdkondade lõimimisel lähtutakse lasteaia õpikäsitusest: *laps on aktiivne õppija ja tegutseja ning õpetaja loob õppimiseks võimalused, märkab, suunab ja toetab*.

7.3.1.VALDKOND **MINA JA KESKKOND**

ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE EESMÄRGID:

1. mõistab ja tunnetab ümbritsevat maailma terviklikult
2. saab ettekujutuse oma minast ning enda ja teiste rollidest elukeskkonnas
3. väärtustab nii eesti kui ka oma rahvuse kultuuritraditsioone
4. väärtustab enda ja teiste tervist ning püüab käituda tervislikult ja ohutult
5. väärtustab keskkonda hoidvat ja keskkonnahoidlikku mõtteviisi
6. märkab nähtusi ja muutusi looduses

VALDKONNA SISU:

- sotsiaalne keskkond: mina, perekond ja sugulased, kodu, lasteaed, kool, ametid, kodumaa, eesti rahva tähtpäevad ja kombed, teised rahvused Eestis, üldinimlikud väärtused ja üldtunnustatud käitumisreeglid; tervise väärtustamine, tervislik toitumine, ohuallikad ning ohutu käitumine.
- tehiskeskkond: ehitised, kodumasinad, jäätmed, ühissõidukid, jalakäija ohutu liiklemine, turvavarustus.
- looduskeskkond: kodukoha loodus, loodusvaatlused, muutused looduses, elukeskkond ja selle mõju inimesele, inimese mõju loodusele.

ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE KORRALDUS:

1. valdkonna temaatika valitakse lapse igapäevaelust, lähtutakse koduloolisuse printsiibist
2. last õhutatakse ümbritsevat maailma märkama ja uurima, võimaldades tal ümbritsevat tajuda erinevate meelte ja aistingutega

oluline on: lapse omaalgatus
laps suhtub ümbritsevasse austusega

vahetu tajumine
teadmiste omandamine tegutsedes
õuesõpe
sotsiaalseks suhtlemiseks soodne keskkond
olulised tegevused – VAATLEMINE, VÕRDLEMINE, RÜHMITAMINE,SEOSTAMINE, JÄRELDAMINE

3. erinevaid tegevusi lõimitakse- võrdlemine, arvutamine, vaatlemine, muusikaline tegevus
   a. lapsele pakutakse eduelamust
   b. rakendatakse üldõpetuslikku tööviisi
4. last õhutatakse küsima, vastuseid leidma, kogetust järeldusi tegema
   a. täiskasvanu eeskuju
   b. tervislik käitumismudel
5. materjalide ja vahendite säästlik kasutamine

LAPSE ARENGU EELDATAVAD TULEMUSED:

TEEMA	2-4 aastased	4-6 aastased	6-7 aastased
MINA	Ütleb küsimise korral oma ees ja perekonnanime Vastab õigesti küsimusele, kas ta on poiss või tüdruk. Ütleb oma vanuse või näitab seda sõrmedel.	Oskab öelda oma nime, vanuse ja soo.	Oskab end tutvustada. Teab oma kohustusi ja õigusi. Kirjeldab enda omadusi ja huve.
PEREKOND JA SUGULASED	Nimetab pereliikmeid: ema, isa, õde, vend. Teab nende nimesid.	Kirjeldab oma perekonda, nimed ja perekonnanimed (+ onud, tädid)	Teab oma pereliikmeid ja lähisugulasi. Mõistab et pered võivad olla erinevad. Jutustab oma vanavanematest.
KODU	Vastab küsimustele oma kodu ja pereliikmete kohta.	Kirjeldab oma kodu: maja, korter, talu. Nimetab kodu asukoha: linn, tänav; maal	Oskab kirjeldada oma kodu ja kodukohta. Teab kodust aadressi ja telefoni.

		talukoht. Kirjeldab pereliikmete koduseid tegevusi.	
LASTEAED	Leiab oma asjad rühmas- tool, voodi. Teab teiste laste ja õpetajate nimesid.	Teab lasteaia nime. Kirjeldab oma tegevusi ja mänge. Teab lasteaiatöötajate tegevusi. Teab oma, võõras ja ühine tähendust.	Teab l/a aadressi. Nimetab ameteid l/a. Teab rühmareegleid ja traditsioone.
KOOL			Teab kooli kui õppimise kohta. Kirjeldab l/a ja kooli erinevusi.
AMETID, ELUKUTSED, TÖÖD	Matkib lihtsamaid töövõtteid. Paneb töövahendid oma kohale. Teab pereliikmete koduseid toimetusi.	Nimetab vanemate ameteid. Kirjeldab üldtuntuid elukutseid. Teab nende juurde kuuluvaid töövahendeid. Saab aru töökoha korrastamise vajalikkusest.	Nimetab pereliikmete elukutseid ja ameteid. Kirjeldab erinevaid elukutseid, vajalikkust. Mõistab töö ja vastutuse tähtsust. Osaleb kodutöödes. Teab raha otstarvet.
KODUMAA, TEISED RAHVUSED EESTIS	Osaleb jõudumööda tähtpäevade tähistamisel. Leiab Eesti lipu värvid.	Teab oma rahvust, keelt, sümboleid. Teab millal heisatakse riigilipp. Teab erinevaid rahvusi.	Nimetab: lipp, hümn, vapp, lind, lill, kivi. Teab kodulinna sümboleid. Näitab Eesti kaardil oma kodukohta. Teab EV presidendi nime.

			Nimetab teisi rahvusi,teab nende kombeid. Nimetab: Läti, Soome, Rootsi, Venemaa.
TÄHTPÄEVAD, PÜHAD, KOMBED	Räägib kuidas tähistatakse tema sünnipäeva.	Kirjeldab tähtpäevi peres. Kirjeldab rahvakombeid ja tegevusi: mardi/kadripäev, vastlad.	Teab eesti rahva traditsioone. Teab tähtpäevi. Kirjeldab tähtpäevade tähistamist. Nimetab riiklikke pühi.
ÜLDINIMLIKUD VÄÄRTUSED, ÜLDTUNNUSTA-TUD KÄITUMISREEGLID	Teab mõistete HEA ja PAHA tähendust. TERE, HEAD AEGA, TÄNAN, PALUN	Teab mõistete ÕIGE ja VALE tähendust. Teab viisakusreegleid. Järgib lauakombeid.	Teab mõistete AUSUS ja AUTUS tähendust. Järgib käitumisreegleid. Mõistab vastutust oma tegude ja käitumise eest.
SÕPRUS JA ABIVALMIDUS	Ütleb oma sõbra nime. Lohutab sõpra.	Nimetab sõbra positiivseid omadusi. Lohutab ja abistab sõpra. Oskab andeks anda ja leppida.	Loob ja hoiab sõprussuhet. Kirjeldab tundeid, mis tekivad tülitsedes ja leppides.
HOOLIVUS, TURVALISUS JA TÄHELEPANELIK-KUS		Märkab kaaslast, arvestab teistega. Väljendab oma emotsioone teisi arvestavalt.	Kirjeldab oma emotsioone ja tundeid. Käitub kaasinimestega tähelepanelikult.
SUHTUMINE ERINEVUSTESSE		Kirjeldab inimeste erinevusi.	Arvestab oma huvidest erinevaid huvisid. Teab erivajadustega inimeste abivahendeid.

			Pakub neile võimaluste piires abi
EHITISED	Tunneb ära kodu, lasteaia.	Teab maja osi. Teab l/a ruumide otstarvet. Kirjeldab l/a õueala ja vahendeid.	Kirjeldab vanaaja kodu. Teab maja ehituseks vajalikke materjale. Nimetab teenindusasu-tusi. Nimetab kodukohale olulisi ehitisi (kirik)
KODUMASINAD	Nimetab: kell, pliit, tv, arvuti jne	Kirjeldab kodumasinaid, teab nende otstarvet, ohte	Kirjeldab kodumasinaid, teab nende otstarvet, ohte. (täpsemalt)
SÕIDUKID	Auto, rong, buss, lennuk, laev.	Kirjeldab sõidukeid, otstarvet.	Nimetab sõidukeid erinevate tööde tegemiseks.
JÄÄTMED	Viib prahi prügikasti	Kirjeldab kuidas tema kodus prügi sorditakse.	Teab miks on vaja prügi sortida. Teab korduvkasutuse võimalusi. Mõistab asjade säästliku kasutamise vajalikkust.
TERVISE VÄÄRTUSTAMINE		Nimetab tervist hoidvaid tegevusi.	Mida tähendab terve olemine. Kuidas hoida enda ja teiste tervist. Mis on haigus. Milline tegevus kahjustab tervist.
HAMMASTE TERVIS	Harjab hambaid. abi	Peseb hambaid. Kuidas hoida	Miks tekib hambakaaries.

	Teab hammaste hooldamise vahendeid.	hambad terved.	Järgib hammaste hooldamise põhimõtteid.
TERVISLIK TOITUMINE	Nimetab toiduaineid.	Nimetab toiduaineid, mida tuleks süüa iga päev.	Nimetab toiduaineid, mida tuleks süüa rohkem ja mida vähem iga päev.
INIMKEHA TUNDMINE	Osutab kehaosadele.	Nimetab kehaosi, vajalikkust.	Süda ja kopsud- ülesanne. Poiss ja tüdruk- erinevused.
OHUTUS JA TURVALISUS	Ohtlikud esemed- nuga, käärid.	Ohtlikud esemed, kohad, ained. Ohtlikud tegevused. Mida teha õnnetuse korral. Miks ei tohi võõrastega kaasa minna.	Ohud. Turvalise käitumise reeglid. 112. kasutamine. Mida teha ohu korral Eksimine- mida teha.
KODUKOHA LOODUS	Mets, muru, lill, puu	Meri, jõgi, järv. Tuntumad seened.	Kirjeldab kodukoha loodust. Nimetab mets- ja koduloomi, putukaid. Teraviljad.
LOOMAD	Tuttavad loomad + kehaosad. Tuttav lind.	Nimetab tuttavaid loomi ja seda kus nad elavad.	Erineva elupaigaga loomad. Kirjeldab. Loomade erinev käitumine eri aastaaegadel. Lindude ränne.
PUTUKAD	Lepatriinu, sipelgas, mesilane.	Mesilane- taru. Sipelgas- pesa.	Kirjeldab tuttavate putukate välimust, elupaika.
TAIMED	Puu- ja aedviljad. Tuttavad lilled.	Nimetab, kirjeldab puid, lilli, puu-,	Kirjeldab aias ja metsas kasvavaid taimi.

		köögivilju.	
ÖÖ JA PÄEV	Päev- valge Öö - pime	Öö ja päeva vaheldumine- seos taime ja loomariigiga.	Ööpäev, nädal, aastaring.
AASTAAJAD	Talv ja suvi.	aastaajad	Aastaaegade vaheldumine. Inimeste tegevused. Loomade tegevused.
ILMASTIK	Lumi, vihm, päike	Nimetab ilmastikunähtusi, kirjeldab. Õhu vajalikkus.	Ilmastik ja aastaajad- seos.
LOODUSHOID	Lilled korjan vaasi panekuks. Prügi panen prügikasti.	Joogivee hoid. Elektri säästmine. Loomade aitamine talvel. Puude istutamine. Puhtuse hoidmine looduses.	Hooliv ja säästev suhtumine loodusesse. Inimtegevuse – ja + mõjud loodusele. Oskab loomi talvel aidata. Sordib prügi. Osaleb looduse korrastamises.
VALGUS, TEMPERATUUR	Vesi ja toit loomade jaoks vajalik.	Vesi, valgus ja õhk. Temperatuuri mõju inimestele, loomadele.	Selgitab vee, valguse, toitainete, temperatuuri mõju taimedele, loomadele, inimestele.
VALGUSFOOR	Punane, kollane, roheline. Sõidutee, kõnnitee.	Teab valgusfoori tulede järjekorda. Kuidas ületada sõiduteed. Jalgrattaga tänaval.	Kirjeldab teekonda kodust lasteaeda. Ristmiku ületamine. Liiklemine maal – linnas. 112 kasutamine.
LIIKLUSMÄRGID	Miks vaja.	Teab tähendusi.	Ühissõidukist väljumine. Rulluiskude,

			rulaga sõitmise ohutus.
SÕIDUKID	Liiklusvahendid. Kiivri vajalikkus.	sama	
HELKUR	vajalikkus	Turvavöö, -tool. Liiklusohutus erineva ilmaga. Kus ja kuidas helkurit kanda.	Kuhu kinnitada helkurribad.

7.3.2. VALDKOND **KEEL JA KÕNE**

ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE EESMÄRGID:

tuleb toime igapäevases suhtluses
kasutab kõnes õiget häädlust, sobivaid grammatilisi vorme ja mitmekesist lauseehitust
tunneb huvi lugemise, kirjutamise ja lastekirjanduse vastu, on omandanud lugemise ja kirjutamise esmased oskused

VALDKONNA SISU:

keelekasutus: häädlamine, sõnavara, grammatika
suhtlemine, jutustamine ja kuulamine
lugemine ja kirjutamine, lastekirjandus

ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE KORRALDUS:

lähtutakse põhimõttest, et kõnearendus on lapse kõne ja suhtlemise sihipärane arendamine, kus last õpetatakse eelkõige keelevahendeid kasutama suhtlemisel, teadmiste omandamisel, oma tegevuse kavandamisel
peetakse oluliseks, et lapse kõne arengut toetatakse kõigis tegevustes (mängimine, käelised tegevused, liikumis- ja muusikategevused ning igapäevatoimingud)
suunatakse lapsi ettelugemise, dramatiseerimise, ümberjutustamise, joonistamise, oma raamatute koostamise jm kaudu kirjandust mõistma ja hindama
õpetatakse lugemise ja kirjutamise esmaseid oskusi seostatult mängude ja igapäevategevustega

LAPSE ARENGU EELDATAVAD TULEMUSED:

SISUPLOKID	2-4 aastased	4-6 aastased	6-7 aastased
SUHTLEMINE JA MÕISTMINE	Suhtleb täiskasvanuga tegutsemise ajal,	Algatab ja jätkab täiskasvanuga dialoogi, ka	Räägib iseendast ja esitab küsimusi. Kasutab ja mõistab

	väljendab oma soove ja vajadusi. Kommenteerib enda või kaaslase tegevust. Loeb peast või kordab järele 1-2 realist luuletust.	väljaspool tegevus-situatsiooni. Kasutab rollimängus erinevat intonatsiooni, hääletugevust. Kasutab õigesti viisakusväljendeid. Kirjeldab täiskasvanu abiga olupilti. Jutustab tehtust, möödunust sündmustest (3-5 lauset). loeb peast 4 realisi luuletusi. Saab aru tekstist, mis pole seotud tema kogemustega.	nalja. Püsib teemas. Annab edasi kuuldud teksti. Jutustab pildi v. kogemuse põhjal, parandab, täpsustab teksti. Kasutab lausetes sidesõnu JA, SIIS. Annab hinnangut kaaslaste tegevusele. Mõistab kaudseid ütlusi (toas on aken lahti- mul on jahe) Räägib sellest mida hakkab tegema.
GRAMMATIKA	Kasutab 3-5 sõnalisi lihtlauseid. Kasutab kõnes õigesti käändevorme. Kasutab kõnes õigesti käskivat kõneviisi (istu!) Kasutab kõnes õigesti kindla kõneviisi olevikuvorme (sõidab, laulavad). Kasutab õigesti tegusõna –ma, -da tegevusnime.	Kasutab kõnes koond- ja põimlauset. Kasutab –nud, -tud kesksõna (söödud-söönud). Kasutab kõnes omadussõna võrdlusastmeid (suur-suurem-kõige suurem). Kasutab tingivat kõneviisi. Ühildab sõnu ainsuses(karud söövad). Kasutab õigesti nimisõna käändevorme mitmuses (ilusatel lilledel)	Kasutab kõnes õigesti saav, rajav, olev käänet (lauljaks, kivini, arstina). Märkab grammatikavigu kõnes (lugeb-loeb). Kasutab õigesti umbisikulist kõneviisi (loetakse). Kasutab õigesti osastava ja sisseütleva käände erinevaid lõpuvariante (palju autosid, konni). Kasutab õigesti põimlauset (sest, kui....,siis)

SÕNAVARA	Kasutab nimi-, omadus- ja tegusõnu. Kasutab kõnes üldnimetusi (lapsed, riided). Kasutab tagasõnu ruumisuhete tähistamiseks(all, peal	Kasutab kõnes nii üld- kui liiginimetusi (kuusk, kask-puud). Kasutab kõnes vastandsõnu (pikk-lühike). Kasutab hinnangut väljendavaid omadussõnu (kaval, igav). Kasutab kõnes liitsõnu (tuttmüts). Kasutab kõnes ajamõisteid hommik, päev, õhtu, öö).	Kasutab õigesti määrsõnu eile, täna, homme. Kasutab kõnes samatähenduslikke sõnu (jookseb, lippab, sibab). Kasutab õigesti sihilisi ja sihituid tegusõnu (veereb-veeretab). Kasutab õigesti aja ja ruumi suhteid väljendavaid sõnu (vahel, kohal, otsas, varem, hiljem, enne, pärast). Mõistab abstraktseid üldnimetusi (sõidukid, tähtpäevad, elusolendid).
HÄÄLDAMINE	Kasutab kõnes 1-2 silbilisi sõnu õiges silbistruktuuris.	Hääldab õigesti emakeele häälikuid. Hääldab õigesti 3-4 silbilisi sõnu. Hääldab õigesti võõrsõnu (banaan, taburet).	Kordab järele ja hääldab õigesti emakeele häälikuid ja sõnu. Tähenduselt võõraid sõnu. Võõrhäälikuid F; Š (fanta, šokolaad).
KIRJALIK KÕNE	Vaatab pildiraamatuid Osutab pildile. Kuulab jõukohaseid tekste. Eristab häälikuliselt sarnaseid sõnu (tass-kass).	Tunneb kuulamisel ära hääliku häälitud sõnas. Kuulab ettelugemist, osutab piltidele, parandab ettelugejat. Kirjutab üksikuid sõnu (nt oma nime).	Häälib 1-2 silb. sõnu. Määrab hääliku asukoha sõnas (alguses, keskel, lõpus). Kordab täiskasvanu eeskujul eri vältes sõnu (koli-kolli-kolli). Nimetab ja kirjutab tähti. Veerib kokku1-2 silb. sõnu. Eristab häälikuühendis teistest pikemat häälikut). Jagab kuuldud lause

			sõnadeks. Tunneb ära luuletuse ja muinasjutu.
MITMEKEELSUS	eesti keelest erineva kodukeelega laps kuuleb ja kogeb eesti keelt igapäevases mängus, rutiinides, lauludes ja tegevustes visuaalse toe abil.	kasutab eesti keelt talle jõukohastes igapäevastes suhtlusolukordades ; õpib sõnavara korduste, piltide, esemete, laulude, mängu ja praktiliste tegevuste kaudu.	Eesti keelest erineva kodukeelega laps kasutab eesti keelt igapäevases suhtluses ja õppimises vastavalt oma keelelisele arengule; tema kodukeelt ja kultuurilist tausta väärtustatakse.

7.3.3. VALDKOND **MATEMAATIKA**

ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE EESMÄRGID:

rühmitab esemeid 1-2 tunnuse alusel ja võrdleb esemete hulki
järjestab esemeid suuruse ja asenditunnuse põhjal
tunneb lihtsamaid ajamõisteid ning kirjeldab ja järjestab oma päevategevusi
mõtestab loendamistegevust ja seoseid arvude reas
mõistab mõõtmistegevust ja olulisemaid mõõtühikuid
suudab kirjeldada ümbritsevat ruumi kujundimõistete abil
näeb matemaatilisi seoseid igapäevatoimingutes

VALDKONNA SISU:

hulgad, loendamine ja arvud, arvutamine
suurused ja mõõtmine
geomeetrilised kujundid

ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE KORRALDUS:

last innustatakse nähtuste ja esemete maailmas orienteeruma, mille tulemusel laps avastab esemetevahelisi seoseid, sarnasusi ja erinevusi. Laps oskab esemeid järjestada, rühmitada, loendada.
last harjutatakse määrama enda asukohta ümbritsevate esemete suhtes, orienteeruma ajas
seostatakse mäng, vaatlused, vestlused, igapäevatoimingud matemaatikaga
last suunatakse ümbritsevat matemaatiliselt kirjeldama (arvud, mõõtühikud, kujundite nimetused)
toetatakse üldistusteni jõudmist ja mõistete kujundamist

LAPSE ARENGU EELDATAVAD TULEMUSED:

ÜLDTEEMA	2-4 aastased	4-6 aastased	6-7 aastased
HULGAD, LOENDAMINE,	Rühmitab esemeid **1**	Rühmitab esemeid **2** erineva	Loendab **12** piires. Teab arvude rida

ARVUD JA ARVUTAMINE	tunnuse järgi hulgaks (värv, suurus). Eristab mõisteid **1** ja **palju.** Loendab **3** piires. Vastab küsimusele **Mitu on?**	tunnuse alusel (poiss- tüdruk). Kasutab üksühest vastavust: sama palju. Teeb kindlaks: rohkem kui vähem kui. Loendab **5** piires. Tutvub arvudega ~10	12ni. Nimetab antud arvule eelneva -järgneva arvu. Tunneb numbrimärke. Võrdleb arvu: on suurem kui..... on väiksem kui.... Paneb kokku 2 hulga esemeid ja liidab **(5 piires).** Võtab hulgast esemeid ära ja lahutab (5 piires). Teab sümboleid **+, -, =** Koostab matemaatilise jutukese 2 hulga järgi.
VÕRDLEMINE JA JÄRJESTAMINE	Leiab erinevusi: **suur** ja **väike**	Võrdleb 2 eset: suurem-väiksem pikem lühem laiem-kitsam **kõrgem-madalam**. Järjestab 3 eset suuruse, pikkuse, laiuse, kõrguse järgi.	Järjestab 5 eset suuruse järgi. Kõrvutab **suurem, väiksem, sama suur**. Hindab kaugust silma järgi. Mõõdab pikkust, laiust, kõrgust kokkulepitud mõõtevahenditega. Järjestab **raskuse** ja **paksuse** järgi. Teab pikkusmõõte **cm, m, km** Massimõõtu **kg** Mahumõõtu **l** Rahaühikuid euro**, sent.** Mõõdab pikkust, raskust, vedelikku kokkulepitud mõõtevahenditega.
GEOMEETRILISED	Leiab	Eristab	Koostab mustreid,

KUJUNDID	samasuguse kujundi(peale, sisse, kõrvuti asetamise teel). Eristab **ümmargust-kandilist** eset (kombib). märkab lihtsaid kordusi ja mustreid	**kolmnurka, ruutu.** Kirjeldab ristküliku ja ruudu sarnasusi ja erinevusi. märkab kujundeid ümbritsevas keskkonnas; jätkab lihtsaid mustreid ja rütme	pilte kujunditest. Rühmitab kujundeid **vormi, värvi, suuruse järgi.** Eristab **ruumilisi (kera, kuup, risttahukas, püramiid)** ja **tasapinnalisi kujundeid (ring, ruut, ristkülik, kolmnurk).** **m**ärkab, jätkab ja loob mustreid, rütme ja kordusi; katsetab erinevaid lahendusviise ja selgitab oma mõttekäiku.
ORIENTEERUMINE AJAS	Eristab **öö ja päev**	Leiab aastaaegadele iseloomulikke tunnuseid. Eristab **hommik, päev, õhtu, öö.** Kirjeldab sündmusi **eile, täna, homme.**	Teab nädalapäevade nimetusi. Eristab mõisteid **kiiresti-aeglaselt,** varsti, hiljem, kohe. Teab kuude nimetusi, enda sünnikuud/päeva Kasutab **enne, praegu, hiljem, varem.**
ORIENTEERUMINE RUUMIS	Orienteerub oma kehal: ülal(peal)-all, kõrval, ees-taga.	Määrab asukoha enda suhtes: ülal-all, ees-taga. Määrab **vasak-parem** pool.	Orienteerub ruumis, õues juhendi järgi. Määrab eseme asukoha teise eseme suhtes **all-peal, kohal, keskel, äärel,** Vasakul-paremal. Orienteerub pinnal/paberil.

7.3.4. VALDKOND **KUNST**

ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE EESMÄRGID:

tunneb rõõmu loovast eneseväljendusest
kujutab isikupäraselt ümbritsevaid objekte ja sündmusi ning oma kujutlusmaailma
vaatleb, kirjeldab ja kujundab ümbritsevat ning tarbeesemeid
kasutab õpitud voolimis-, joonistamis- ning maalimisvahendeid ja -võtteid
kasutab materjale ja tööriistu ohutult ning sihipäraselt
vaatleb kunstiteoseid ja kirjeldab nähtut

VALDKONNA SISU:

kujutamine ja väljendamine: mõtete ja tunnete edasiandmine nähtaval kujul
kujundamine: objektile vormi, kuju ja esteetilise lisaväärtuse andmine
tehnilised oskused: voolimine, joonistamine, maalimine ja meisterdamine
kunstiteoste vaatlemine, vestlused kunstiteostest ja kunstist

ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE KORRALDUS:

lapsele antakse võimalus väljendada oma maailmanägemust, tunda rahulolu
suunatakse last vaatlema ümbritsevat loodust, kaaslasi ja kasutama tähelepanekuid voolides, joonistades, maalides ja meisterdades
teemasse sisseelamiseks kasutatakse muusikat, mängu, jutu kuulamist
arutatakse, et lapse jaoks on oluline teha katsetusi ja avastusi ning loovalt kombineerida
julgustatakse last katsetama erinevaid lahendusi töö mitmekesistamiseks
korraldatakse kunstitegevusi ka õues, joonistades paberile, liivale, puidule, kombineerides erinevaid materjale
innustatakse last arutlema miks ta kujutas antud nähtusi, esemeid just sellisel viisil.
Kujundatakse kaaslase töödesse tolerantselt suhtuma ja hinnanguid põhjendama

LAPSE ARENGU EELDATAVAD TULEMUSED:

SISUPLOKID	2-4 aastased	4-6 aastased	6-7 aastased
KUJUTAMINE JA VÄLJENDAMINE	Tunneb rõõmu kunstitegevuses osalemisest. Leiab kritselduste hulgast nime andmist väärivaid kujundeid. Leiab ümbritsevas sinise, kollase, punase ja rohelise värvi(toel).	Kujutab natuurist inspireeritud objekte, asju jne isikupäraste sümbolitega. jutustab oma piltides nii tuttavatest asjadest kui ka fantaasiatest. Kasutab värvitoone oma tunnetest	Kasutab loovalt geomeetrilisi kujundeid. Püsib töös valitud teemas. Jutustab temaatilistes töödes tegelaste tegevusest, tegevusajast ja –kohast. Rõhutab tähtsamat oma töös- värvi,

		lähtuvalt. Valib mõtete teostamiseks sobivad vahendid. Võrdleb hele ja tume, Tunneb sinist, kollast, punast, rohelist, valget, musta, pruuni ja roosat värvi.	suuruse või asukohaga. Tunneb erinevaid värve ja värvitoone (hallikas, taevasinine).
KUJUNDAMINE	Kaunistab ruumilisi ja tasapinnalisi esemeid. Täpid, jooned. märkab värve, vorme ja detaile ning kujutab tuttavaid esemeid ja kogemusi talle omasel viisil	Koostab elementidest lihtsa kordumisskeemiga mustririba eseme äärise kaunistamiseks. Kujundab õpetajaga koos meeleoluka tähtpäevakaardi. Valib kaunistamismotiivi ja kannab selle šablooni abil esemel omavalitud kohale.	Märkab mustri rütmi, suudab seda jätkata. Selgitab omavalmistatud esemete otstarvet ja koha kus seda eksponeerida. Aitab kujundada peolauda, ruumi tähtpäeva puhul.
VOOLIMINE	Muljub, näpistab, rullib ja veeretab voolimismaterjale. Teeb sõrme või pulgaga voolimismaterjali jäljendeid.	Õõnestab ümarvorme, kasutab pöialt. Pigistab ja venitab voolitut. Töötleb nii piklikke kui ümarvorme. Ühendab detaile omavahel.	Kasutab iseseisvalt voolimismaterjale. Valmistab õpetajaga koos voolimissegusid. Niisutab voolingute ühenduskohti veega.
JOONISTAMINE	Tekitab iseseisvalt joonistusmaterjalid	Joonistab sümbolitega-	Kasutab erinevaid

	ega täppe, vertikaalseid ja horisontaalseid, sirgeid, lainelisi, katkendlikke, spiraalseid jooni paberi piires.	jooned ja kujundid. Joonistab ja värvib pindu – värvi- ja viltpliiats, kriit, süsi. Kasutab joonistusvahendit liigse surveta.	joonistusvahendeid. Värvib oma joonistatud või värviraamatu kujundeid. Sobitab heledaid ja tumedaid, peeni ja jämedaid jooni.
MAALIMINE	Tõmbab pintsliga erinevas suunas jooni. Teeb täppe. Katab pindu. Trükib näpuvärvidega, kasutab sõrmi ja kogu kätt. Vajutab templiga jäljendeid, katab selle iseseisvalt värviga.	Võtab pintslile vajadusel lisaks värvi, katab pindu. Lisab tetaile pintslivajutuste ja tõmmetega. Ei kata juba kaetud pinda korduvalt.	Segab värve uute toonide saamiseks. Kasutab erineva jämedusega pintsleid. Väldib värvide määrdumist. Kasutab pintsli otsa ja külgi.
MEISTERDAMINE	Kortsutab iseseisvalt pehmet paberit, rebib sellest tükke. Katab aluspinna liimiga, puistab sellele objekte ja liimib kujundeid.	Rebib ja lõikab paberist ribasid ja kujundeid-kleebib. Lükib nöörile auguga esemeid. Valib meelepäraseid materjale ja ühendab neid omavahel, luues oma töö.	Kujundab, täiendab oma tööd kleepides sellele erinevast materjalist tükke. Liidab eri materjale sobivate võtetega. Valmistab lihtsa mänguasja.
KUNSTI VAATLEMINE, VESTLUSED KUNSTIST	Vaatleb pilte, näidistöid, raamatu illustratsioone, vastab küsimustele. Näitab teistele oma tööd kui	Vaatleb raamatu-illustratsioone, kunstitöid, esitab nende kohta küsimusi, avaldab	Kirjeldab detaile teostel, tajub meeleolu. Jutustab teose juurde loo- mis juhtus enne, mis juhtub pärast.

	kunstiteost, räägib sellest.	arvamust. Jutustab mida ta on oma töödes kujutanud ja milliseid materjale kasutanud. Suhtub heasoovlikult kaaslase töösse.	Kasutab fotosid, illustratsioone oma töö lähtealustena-luues oma variandi.
DIGITAALNE LOOVUS			loob täiskasvanu juhendamisel ja kokkulepitud viisil digitaalset sisu, näiteks fotot, heli või videot.

7.3.5. VALDKOND **MUUSIKA**

ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE EESMÄRGID:

tunneb rõõmu laulmisest ja musitseerimisest
suudab keskenduda kuulatavale muusikapalale
suudab ennast loovalt väljendada laulmise, liikumise, tantsimise ja pillimängu kaudu
suudab musitseerida nii rühmas kui ka üksi

VALDKONNA SISU:

laulmine
muusika kuulamine
muusikalis-rütmiline liikumine
pillimäng

ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE KORRALDUS:

esikohal on emotsionaalne ja aktiivne muusikaalane tegevus
kujundatakse ja arendatakse lapse muusikalis-loomingulisi võimeid, väärtushinnanguid
arvestatakse lapse individuaalseid eeldusi ja toetutakse eduelamusele ning tunnustusele
muusikat kasutatakse lõimiva tegevusena teistes õppe-ja kasvatustegevustes
kõiki muusikaõpetuse osi seostatakse üksteisega
muusikapalade valikul arvestatakse laste huve ja jõukohasust

LAPSE ARENGU EELDATAVAD TULEMUSED:

Muusikategevuse liigid	2-4 aastased	4-6 aastased	6-7 aastased
LAULMINE	Kuulab laulu,	Laulab rühmaga	Laulab ilmekalt.

	püüab kaasa laulda	samas tempos. Laulab peast rahva- ja lastealaule.	Laulab üksi ja rühmas.
MUUSIKALIS-RÜTMILINE LIIKUMINE	Sooritab lihtsaid liikumisi vastavalt laulu tekstile (lehvitab, kükitab).	Väljendab meeleolu loova liikumisega. Kasutab eakohaseid tantsuelemente (liikumine ringis, üksi, paaris). Osaleb laulumängudes.	Kasutab hüpaksammu, ees- ja külggaloppi. Reageerib muusika tempo muutustele.
MUUSIKA KUULAMINE	Tunneb rõõmu muusikapalast, reageerib emotsionaalselt kaasa	Tajub kontrastseid meeleolusid. tunneb kuulmise järgi ära õpitud laulu ja hakkab kaasa laulma.	Tunneb ära lihtsad zanrid: marss, rahvalaul, tants. Jutustab mida kuulis muusikas.
PILLIMÄNG	Plaksutab, patsutab. Kõlapulgad, marakas	Rütmipillid (tamburiin). Mängib pilli laulule kaasa. Ansamblimängus mängib teistega ühes tempos.	Mängib pilliansamblis.

7.3.6. VALDKOND **LIIKUMINE**

ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE EESMÄRGID:

tahab liikuda ja tunneb liikumisest rõõmu
suudab pingutada sihipärase tegevuse nimel
tegutseb aktiivselt üksi ja rühmas
mõistab kehalise aktiivsuse olulisust inimese tervisele
järgib esmaseid hügieeni ja ohutusnõudeid

VALDKONNA SISU:

liikumisalased üldteadmised
põhiliikumised
liikumismängud
erinevad spordialad
tants ja rütmika

ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE KORRALDUS:

arvestatakse liigutusoskusi, liikumisosavust ja teisi liikumisvõimeid (vastupidavus, jõud, kiirus, painduvus), arendatakse regulaarselt korrates
kasutakse sportlik- arenduslikke liikumisviise: jalgrattasõit, suusatamine, uisutamine, ujumine
oluliseks peetakse enesekindluse kujunemist
ergutatakse last oma võimeid ja oskusi hindama, kaaslasi arvestama, emotsioone kontrollima ja valitsema
arendatakse põhiliikmisi, koordinatsiooni, rühti, tasakaalu, liikumisvõimet, peenmotoorikat. Antakse tagasisidet.

LAPSE ARENGU EELDATAVAD TULEMUSED:

ÜLDTEEMA	2-4 aastased	4-6 aastased	6-7 aastased
LIIKUMIS-TEADMISED	Sooritab harjutusi aktiivselt. Leiab oma võimlemisriided. Arvestab rühmakaaslastega.	Sooritab harjutusi. Järgib hügieeninõu-deid. Teab spordialasid ja spordivõistlusi. Teab spordivahendite nimetusi.	Osaleb spordipäeval. Talub kaotust. Saab aru hügieeninõuete vajalikkusest. Õnnetuse või ohu korral kutsub appi täiskasvanu. Teab spordialasid, eesti sportlasi. Peab kinni ohutusreeglitest.
PÕHILIIKUMISED	Ronib, roomab üle ja läbi takistuste. Kõnnib piiratud pinnal. Hüpitab käes palli. Säilitab liikudes tasakaalu.	Sooritab põhiliikumisi (vahendid) harjutab osavust, vastupidavust, painduvust, tasakaalu, kiirust ja jõudu.	Ronib varbseinal vahelduva sammuga. Säilitab tasakaalu. pingutab ja keskendub sihipärasele kehalisele tegevusele; sooritab põhiliikumisi pingevabalt ja

			koordineeritult; sooritab osavust, vastupidavust, painduvust, tasakaalu, kiirust ja jõudu arendavaid harjutusi.
LIIKUMISMÄNGUD	Mängib 1-2 reegliga kõnni- ja jooksumänge.	Mängib 2-4 reegliga liikumismänge. Kollektiivsed võistlusmängud (teatevõistlus). Tunnustab enda ja vastasmees-konna edu.	Käsitseb spordivahendeid. Võistleb teatevõistluses (takistusriba). Mängib jalgpalli, korvivisked. Organiseerib ise liikumismängu. Peab kinni mängureeglitest.
SPORDIALAD: VÕIMLEMINE	Sooritab võimlemisharjutusi (vahendid)	Hoiab oma kohta. Kolonn, rivi, viirg. Teeb harjutusi vahendiga õigesti.	Säilitab kehahoiu. Orienteerub mänguväljakul.
SPORDIALAD: KELGUTAMINE SUUSATAMINE	Istub kelgul, Veab kelku, Sõidab mäest alla	Liigub suuskadel. Veab kaaslast kelgul. Kelgutab mäest alla.	Suusatab. Kelgutab.
SPORDIALAD: UJUMINE	_____	Ei karda vett. Kasutab abivahendeid. Järgib ohutusreegleid.	Ujub abivahendiga. Järgib basseinis ohutusreegleid. Hingab vette.
VABA AEG JA LOODUSLIIKUMINE	Matkab looduses (500m rännak)	Algatab iseseisvalt mängu. Matkab ja orienteerub koos õpetajaga.	Sõidab tõukerattaga, 2-rattalise rattaga. Rulluisud. Mängib maastikumänge.

		liigub mitmekesiselt looduskeskkonnas, matkates, ronides ja tasakaalu harjutades; seostab liikumist mõõtmise, uurimise ja probleemilahendusega.	**?Aktiivne eluviis:** nimetab erinevaid igapäevaseid liikumisvõimalusi ja spordialasid ning märkab oma keha pingutust, väsimust ja taastumise vajadust.

8. LAPSE ARENGU HINDAMISE PÕHIMÕTTED LASTEAIAS

Lapse arengu jälgimisel ja hindamisel lähtutakse lapse heaolust, väärikusest ja individuaalsusest.

eralasteaias:

- jälgitakse lapse arengut järjepidevalt kogu õppeaasta jooksul;
- lähtutakse lapse vanusest, arengutasemest, individuaalsetest iseärasustest ja varasematest kogemustest;
- vaadeldakse lapse arengut terviklikult ning erinevates tegevustes ja olukordades;
- väärtustatakse lapse tugevusi, edusamme, pingutust ja arengut;
- ei võrrelda lapsi omavahel ega järjestata neid tulemuste alusel;
- kasutatakse arengutulemusi orientiirina, mitte jäiga kontrollnimekirjana;
- kaasatakse laps tema arengutasemele sobival viisil oma õppimise ja arengu mõtestamisse;
- tehakse lapse arengu toetamisel koostööd vanema ja vajaduse korral tugispetsialistidega;
- käsitletakse lapse arengut puudutavat teavet konfidentsiaalselt.

Lapse arengut puudutavate järelduste tegemisel ei lähtuta üksikust tegevusest või olukorrast, vaid lapse käitumisest ja oskustest erinevates olukordades ning pikema aja jooksul.

Eralasteaed Kõige Suurem Sõber jälgitakse lapse vaimset, füüsilist, sotsiaalset ja emotsionaalset arengut.
Lapse arengu- ja õppimise jälgimine on üks osa igapäevasest õppe- ja kasvatustegevusest.

8.1. Lapse arengule hinnangu kujundamiseks kasutatakse andmete kogumisel erinevaid meetodeid:

Lapse arengu jälgimise meetodid

- Lapse arengut hinnatakse lapse enda arengudünaamikast lähtuvalt. Hindamisel lähtutakse lasteaia õppekavast, väärtustades saavutatut ning tunnustades lapse toimetulekut, arenemist, positiivseid hoiakuid ja huvi.
- Lapse arengut jälgitakse eelkõige tema loomulikus õpi- ja kasvukeskkonnas.
- Peamine meetod on lapse vaatlemine mängus, suhtlemisel, igapäevatoimingutes, õppe- ja kasvatustegevustes, õues, liikumisel, loovtegevustes ning teistes lapse jaoks tähenduslikes olukordades.
- Lapse arengu kohta kogutakse teavet erinevatest allikatest ja erinevate meetoditega. Meetodite valikul arvestatakse lapse vanuse, arengutaseme, individuaalsete vajaduste ja hindamise eesmärgiga. Kasutada võib:
    1. lapse tegevuse ja mängu vaatlemist;
    2. vestlusi lapsega;
    3. lapse jutustuste ja eneseväljenduse jälgimist;
    4. lapse tööde ja loominguliste tegevuste analüüsimist;
    5. praktilisi ja mängulisi ülesandeid;
    6. fotosid ja muid pedagoogilise dokumenteerimise võimalusi;
    7. lapse enesehinnangut ja oma tegevuse mõtestamist;
    8. vanemalt saadud teavet;
    9. vajaduse korral tugispetsialistide tähelepanekuid ja hinnanguid;
    10. e-vahendit (LAHE) ja arengumängu.

Õpetaja koostab vähemalt üks kord õppeaastas lapse arengust kirjaliku kokkuvõtte ning viib vanemaga läbi lapse arengu toetamiseks arenguvestluse, kus:

1) annab vanemale tagasisidet lapse arengust ja õppimise tulemustest;
2) vanem esitab seisukohti ja ootusi lapse arengu suhtes;
3) lepitakse kokku mõlema osapoole edasised tegevused lapse arengu toetamiseks, mis fikseeritakse arenguvestluse kokkuvõttes.

- Koolieelikute arengutaset hinnatakse viimase õppeaasta esimeses pooles ning arenguvestlused lapsevanematega toimuvad peale seda esimesel poolaastal, õppeaasta lõpuks koostatakse koolivalmiduskaart ja vajadusel viiakse vanematega läbi uus kohtumine;

Lapsed saavad tunnistuse alushariduse õppekava läbimise kohta.

9. TÖÖ ERIVAJADUSTEGA LASTE ÕPETAMISEL JA KASVATAMISEL

Eralasteaias Kõige Suurem Sõber kasutatakse lapse erivajaduste väljaselgitamisel **vaatlusmeetodit:**
vaadeldakse lapse päeva lasteaias tervikuna;
vaadeldakse lapse tegutsemist vabamängu ja õppetegevuste ajal
(näiteks 5 minuti vaatlus);
3) vaadeldakse last suhetes eakaaslaste ja täiskasvanutega.
Materjal (s.h. lapse joonistused) kogutakse kokku lapse **individuaalsesse arengumappi.** Mappi tutvustatakse lapsevanemale.
Lapsevanemaga vestluse käigus otsustatakse koos logopeedi või erispetsialisti külastamise vajadus.
Koostöös vanemate, logopeedi vms. erialaspetsialisti ning lasteaiaõpetajatega planeeritakse lapsele **individuaalse tegevusaeg päevakavas.**
Individuaalne töö planeeritakse rühmas hommiku- ja õhtupoolikul.
Ind. tegevused planeeritakse nädala tegevuskavasse.
Vajadusel käib lapsevanem individuaalset tööd vajava lapsega eripedagoogi/ logopeedi juures Toetava Hariduse Keskuses.
Logopeed külastab lasteaeda regulaarselt iga aasta oktoobrikuus, kusjuures vajadusel suhtleb lasteaed logopeediga kogu õppeperioodi vältel.
Lasteaias saavad erivajadusega lapsed ja nende pered vajalikku eriabi:
0- 2 a. laste arendustegevus toimub valdavalt pere väljaõpetamise kaudu (kuidas lapsega tegelda);
2- 7 laste arendustegevus toimub sõltuvalt lapse erivajaduse tõsidusest lapsele individuaalse õppekava loomise abil;
6- 7 a. laste kujuneva koolivalmidusega seoses teavitatakse tulevast kooli ja õpetajat, et arendustegevus saaks jätkuda.
Lapse erivajadusele antakse **täiendav hinnang**, kui senine areng ei ole kulgenud eakohaselt või laps on osutunud eriliselt võimekaks ühel või teisel alal.
Hindamistegevusteks on sel juhul:
korduv ja täpsem lapse vaatlus erinevates tegevustes;
last puudutava info kogumine (arengumapp);
lapse meditsiinilistele uuringutele saatmine.
Kogutud info põhjal otsustatakse lasteaiapoolne **sobiv sekkumisviis**:
lapsevanema suunamine maakondliku nõustamiskomisjoni poole;
lapse integreerimine tavakeskkonda, arvestades lasteaia võimalusi (lisa abivahendite/ erispetsialistide näol, tugiisik lapsele või perele);
lapsele individuaalse arenduskava loomine ja rakendamine.
Erivajadusega lapse koolieelse arengu toetamiseks on vajalik **tihe koostöö** perekonna, lasteaia, arstide ja kohaliku omavalitsuse sotsiaaltöötaja vahel, mille tulemus on:
lapse erivajaduse varajane määratlemine;
lapse erivajaduste märkamine;
hinnangu andmine;
nõustamine ja sekkumine.

10. KOOSTÖÖ LAPSEVANEMATEGA

10.1. Eralasteaed Kõige Suurem Sõber õpetajad austavad perekonna kasvatuspõhimõtteid ja teevad lapsevanemaga lapse arengu ja õppimise soodustamiseks **koostööd,** mis toetub vastastikusele usaldusele ja lugupidamisele ning avatud dialoogile.

10.2. Lasteaed pakub vanematele **järgmisi koostöövorme**:

lasteaed teavitab regulaarselt lapsevanemat lapse arengu ja õppimise tulemustest ning kaasab ta hinnangu andmisesse:
individuaalsete vestluste kaudu (kogu õppeaasta jooksul; vastavalt vajadusele perele sobival ajal);
arenguvestluste kaudu (kevadel- aprill/ mai);
lasteaed loob lapsevanemale võimalused saada tuge kasvatusküsimustes:
vanemate nõustamise kaudu (vestlused);
koolivalmiduse alase jms. pedagoogilise info olemasolu kaudu lasteaia infotahvlil;
vanematele pedagoogilise kirjanduse soovituste kaudu (s.h. lasteaias olemasoleva ped. kirjanduse laenutamine vanematele);
lasteaed loob lapsevanemale võimalused osaleda õppe-ja kasvatusprotsessi kavandamisel ja läbiviimisel ning lasteaia materiaalse baasi parandamisel;
lastevanemate üldkoosolekute kaudu (1- 2 korda aastas), kus lasteaed tutvustab vanematele lasteasutuse õppekava nädala tegevuskavasid jms. õppe- ja kasvatustegevusega seonduvat.
vanematele loodud võimaluse kaudu osaleda/ külastada rühma tööd;
nõukogu töös osalemise kaudu;
traditsiooniliste ühisürituste kaudu;
heategevuslike ürituste kaudu.

11. TRADITSIOONILISED PEREÜRITUSED ERALASTEAIAS KÕIGE SUUREM SÕBER

SÜGISEL
Matk „Tere sügis” terviseparki
Sügise sünnipäev- külas Naerusuu lasteaed
Lasteaia sünnipäev (3. november)
Isadepäev
Mardipäev/ kadripäev (kordamööda)

TALVEL
Jõulukohvik
Jõulupidu (igal aastal erinevas kohas)
Vastlapäev (linnast väljas)

KEVADEL

Kevade tervitus- matk (väljasõit loodusesse)
Lihavõttelaat või pidu
Nõidade pidu
Emadepäev
Kevadpiknik lasteaiaõuel – koolisaatmispidu

12. ARENGUVESTLUSED LASTEAIAS

Vähemalt korra aastas (kevadel) viib õpetaja lapsevanemaga läbi arenguvestluse, mille eesmärgiks on **usalduslikus õhkkonnas** saavutada kooskõla lapsevanema ootuste, lasteaia tegevuse ja eesmärkide ning põhimõtete vahel ja toetada lasteaia õppe- ja kasvatustegevuse korraldust arvestada iga lapse huvisid, võimeid ja vajadusi.
Arenguvestluse käigus:
antakse kahepoolne tagasiside lapse arengust ja õppimisest;
hinnatakse lasteaias toimunud õppe- ja kasvatustegevuse tulemusi;
kavandatakse mõlemapoolsed edasised tegevused lapse arengu ja õppimise toetamiseks.
Iga õppeperioodi lõpul korraldab lasteaed vanematele küsitluse lasteaia õppe- ja kasvatustegevuse ning materiaalse baasi rahulolu kohta

TAGASISIDE LAPSEVANEMATELT on lasteaia jaoks oluline näitaja õppe-kasvatustegevuse ning majandustegevuse kvaliteedi kohta.

NÕUKOGU – valitakse igal sügisel.
Lasteaia nõukogusse kuuluvad:
nõukogu esimees
3 nõukogu liiget
Nõukogu:
otsustab lapse toidukulu maksumuse;
vaatab läbi õppekava;
ettepanekul suurendab laste arvu rühmas;
kuulab ära direktori aruande õppe- ja kasvatustegevusest ja majandamisest
teeb ettepanekuid lastele soodsa arengukeskkonna loomiseks ja osaleb selle elluviimisel.

13. LASTEAIA ÕPPEKAVA UUENDAMISE JA TÄIENDAMISE KORD

Eralasteaed Kõige Suurem Sõber lasteaia õppekava koostamisel, uuendamisel ja täiendamisel lähtutakse:
koolieelse lasteasutuse seadusest
erakooliseadusest
lasteaia põhikirjast
alushariduse raamõppekavast
koolieelse lasteasutuse riiklikust õppekavast
Iga õppeperioodi eel (aug. sept.) vaadatakse lasteaia õppekava õpetajate pedagoogilise kolleegiumi poolt üle ja vajadusel täiendatakse punkte, mida peetakse vajalikuks lasteaia eripära arvestades.
Lasteaia õppekava täiendused kinnitab lasteaia direktor käskkirjaga, kooskõlastades pedagoogilise kolleegiumi ja nõukogu arvamustega.

MISSIOON

Lasteaed toetab lapse perekonda, soodustab lapse kasvamist ja arenemist ning arvestab iga lapse puhul tema võimetest, kultuurilisest taustast, vanusest ja soost ning varasematest kogemustest tulenevate eripäradega.

VISIOON

Eralasteaed Kõige Suurem Sõber on tuntud kui kodune, turvalise ümbrusega ja last igakülgselt arendava kasvukeskkonnaga lasteaed, mille kõik töötajad on pühendunud ühistele eesmärkidele ning kuhu kõik lapsed alati rõõmsal meelel tulevad.

VÄÄRTUSED